

MAGAZINE

ONDERSTEUNING AAN OUDERS VAN JONGEREN

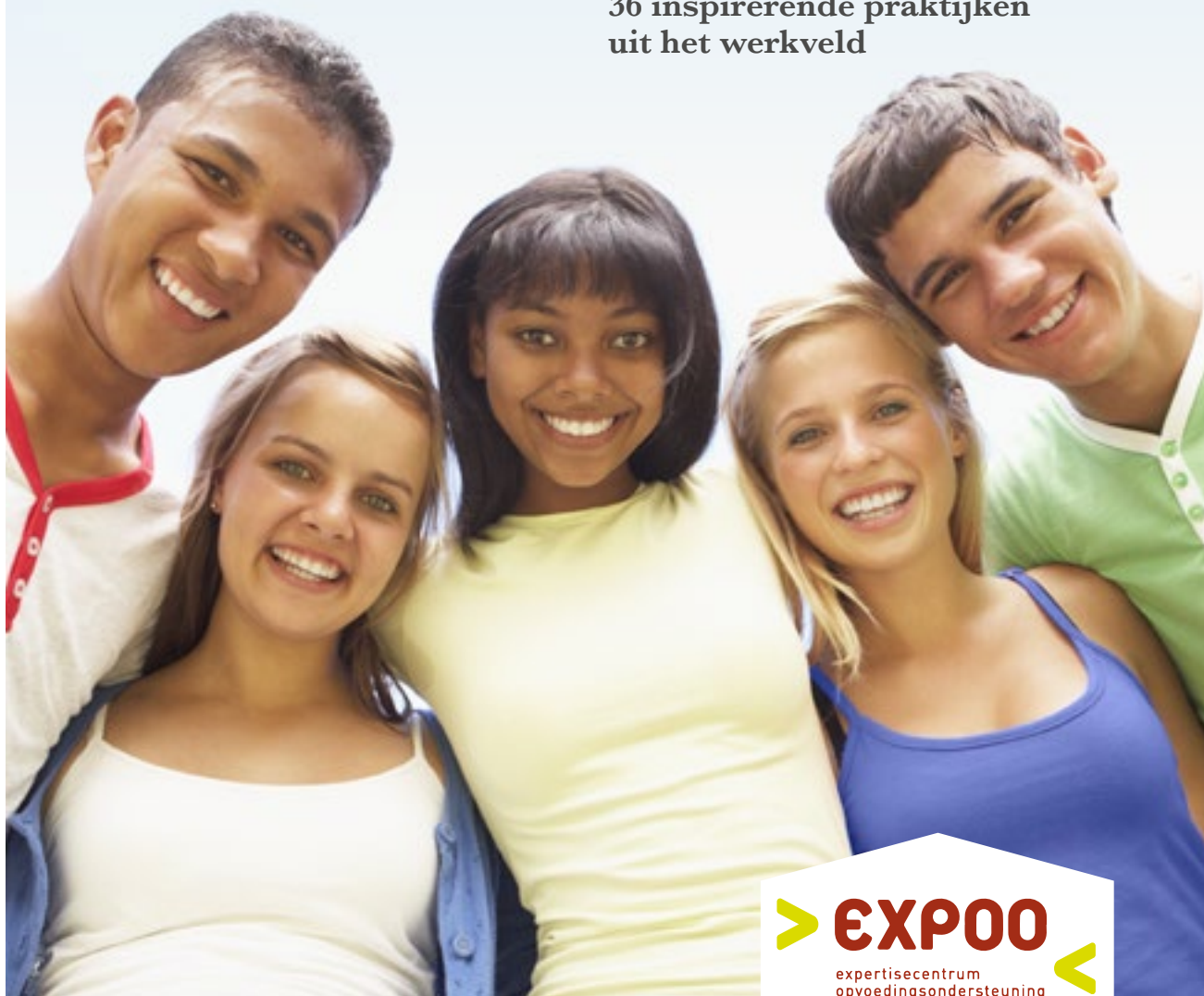
OPINIES

Ouders en jongeren aan het woord

Opinies van beleid, onderzoek
en praktijk

PRAKTIJKGIDS

36 inspirerende praktijken
uit het werkveld

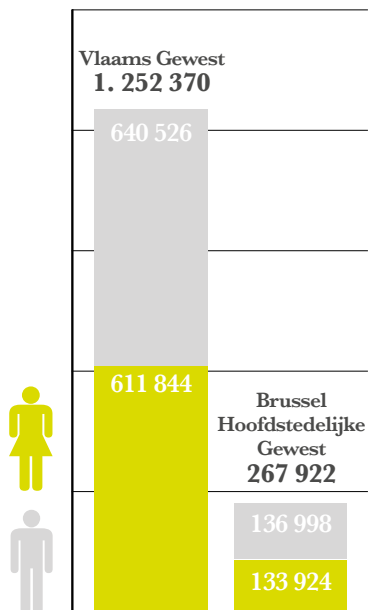

> EXPOO <
expertisecentrum
opvoedingsondersteuning

JONGEREN

in cijfers en letters

Opsplitsing meisje/jongen jonger dan 18 jaar (Bron: NIS)

Pesten

Bron: JOP Monitor 3 (2013)

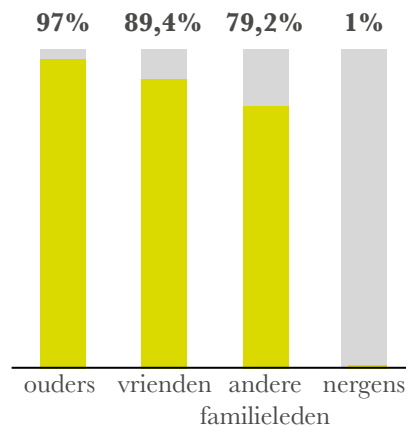
1 op 10 scholieren wordt gepest op school.

Voornaamste steunfiguren

Bron: JOP Monitor 3 (2013)

Jongeren van 12 en 13 jaar menen dat ze in eerste instantie terecht kunnen bij:

Overgewicht Vlaams Gewest

Bron: Vigez

Beweging

Bron: Vigez HBSC studie (2010)

13,1% beweegt dagelijks

TV

Bron: Vigez HBSC studie (2010)

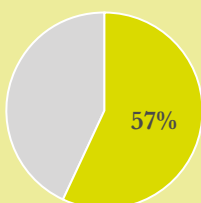
Schoolgaande jongeren die gemiddeld meer dan 2 uur per dag TV kijken.

80% in het weekend

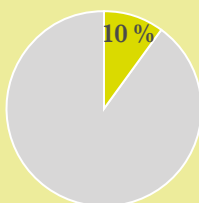
60% op weekdays

Vrije tijd van Vlaamse jongeren (14 tot 30-jarigen)

Bron: JOP Monitor 3 (2013)

Actief in het verenigingsleven

Lid van jeugdbeweging

Doordeweekse dagindeling tieners:

- met vrienden bellen of sms'en
- tv/dvd kijken
- klusjes/huishouden
- vrijetijdsactiviteiten met gezin thuis

Heeft u ook zo'n goesting?

'Jammer dat er niet elke maand zo'n tijdschrift verschijnt.' Die reactie hebben we vaak gehoord, toen we twee jaar geleden ons eerste EXPOO-magazine lanceerden: een brede inspiratiegids over opvoedingsondersteuning. Dat magazine maakten we *met volle goesting*, en blijkbaar spatte dat ervan af.

Intussen zijn we twee jaar verder, en is de tijd rijp om ons tweede tijdschrift op de wereld los te laten. Want het werkveld is flink dooreengeschud. Achter de schermen, dankzij het decreet preventieve gezinsondersteuning. Maar ook op de voorgrond: overal in Vlaanderen en Brussel groeien en bloeien de Huizen van het Kind. Plekken waar alle gezinnen welkom zijn. Gezinnen met kleine, maar ook met grote kinderen. In dit magazine focussen we op die laatste groep. De tieners, de pubers, de jongeren. De

jeugd van tegenwoordig en de toekomst. Ze verdienen een plek in de maatschappij waar ze ondersteund, gestimuleerd en gehoord worden. Hoe kunnen wij daar met zijn allen – ouders, opvoeders, professionele opvoedingsondersteuners – toe bijdragen?

Hoe kunnen we klaarstaan voor ouders die soms op zoek zijn? Ouders die balanceren tussen grenzen trekken en kansen bieden. Ouders die hun kinderen een duwtje in de rug willen geven, om de vaak moeilijke en chaotische puberteit te ontgroeien en hun talenten maximaal te ontplooiën.

Het antwoord is duidelijk: met volle goesting. Die er ook nu weer vanaf spat. Op de volgende pagina's vind je de visie van praktijkwerkers, beleidsmensen, experts en wetenschappers. Maar ook de ouders en jongeren zelf laten hun stem

horen. Want dat is waar EXPOO voor staat: kennis en expertise samenbrengen. Mensen inspireren, ondersteunen en verbinden. Samen bouwen aan een positieve wereld, waar het voor kinderen en jongeren goed is om op te groeien. Dat doen we met volle goesting. Meer dan genoeg om er weer een jaar of twee tegenaan te kunnen!

Het EXPOO-team
vlnr Kirsten, Nele en Chantal

04 *Waarom hebben ouders van jongeren ondersteuning nodig?*

Karla Van Leeuwen

06 *Ouders aan het woord*

EXPOO vroeg het aan ouders van jongeren

08 *Interview*

Peter Adriaenssens

12 *Boeiend, maar vermoeiend*

Column Katrien Verhegge

13 *Praktijkgids*

36 inspirerende praktijken uit het werkveld

32 *Jongeren, een stand van zaken*

Pedro De Bruyckere

34 *Jongeren en ...*

12 thema's uit de doeken

41 *Complexer, maar ook intenser*

Column Jo Vandeurzen

42 *Jongeren aan het woord*

Citaten van jongeren

44 *Interview*

Dirk Geldof

48 *Uitdagingen voor de toekomst*

7 visies van academici, beleids-, en praktijkwerkers

52 *Wij geven u goesting*

54 *Outro*

Bruno Vanobbergen

Waarom hebben ouders van jongeren ondersteuning nodig?

Uit onderzoek blijkt dat ongeveer een derde van de ouders van jongeren behoefte heeft aan informatie en advies bij de opvoeding, terwijl ongeveer een vijfde professionele ondersteuning wenst. Maar alle ouders stellen zich weleens vragen bij de opvoeding van hun tieners.

Grote(re) kinderen, grote(re) zorgen?

De thema's waarover ouders van tieners vragen of zorgen hebben, overlappen deels met die in de kindertijd, maar kunnen ook zeer specifiek zijn: school en studeren, seksuele en relationele vorming, relaties met leeftijdsgenoten en het gebruik van sociale media, het nuttigen van genotsmiddelen, het vinden van een job, ... Op een bepaalde manier lijken die zorgen 'groter' dan bij jongere kinderen, omdat ze nauw verweven zijn met de toekomst van de tiener als volwassene. Daarnaast tonen jongeren gedrag dat stereotypisch is voor de adolescentie, en soms moeilijk te onderscheiden is van 'probleemgedrag': het aftasten van grenzen, experimenteren, excessief gedrag, schommelingen in emoties, zich afzetten tegen de ouders. Maar ook de manier van communiceren met jongeren is deels anders dan in de kindertijd en kan voor sommige ouders een nieuwe uitdaging bieden. Jongeren vragen bijvoorbeeld om duidelijke argumenten bij discussies, wat een gevolg is van hun groeiende cognitieve mogelijkheden, gesteund

door een onderhandelingscultuur die onze maatschappij voorstaat.

Bij dit alles kunnen ouders zich afvragen wat hun rol hierin is en of ze hier iets mee moeten doen. En zoja, wat dan? Ze hebben recht op correcte informatie, die regelmatig moet geactualiseerd worden in een snel evoluerende maatschappij. Soms volstaat een geruststelling, of een aanmoediging dat ouders goed bezig zijn, terwijl soms meer gerichte ondersteuning in de vorm van advies een antwoord kan bieden.

De illusie van omnivalente opvoedingsregels

Elke individuele jongere is uniek, waardoor het niet eenvoudig is om richtlijnen voor de opvoeding te formuleren die gelden voor alle ouders met een tiener. Zo verloopt de fysieke en psychosociale ontwikkeling niet voor alle jongeren op dezelfde wijze of volgens hetzelfde tijdsplan. Grenzen bepalen (vanaf wanneer, hoe laat, hoe vaak, ...) is niet evident. Gezien de grote diversiteit aan gezinsvormen en de vele schakeringen binnen de ruimere maatschappelijke context (cultuur, religie, ...), kunnen ook de omstandigheden waarbinnen

jongeren zich ontwikkelen erg verschillend zijn. Bij het opvoeden rekening houden met de specifieke, individuele kenmerken van een jongere, binnen soms bijzondere (gezins)omstandigheden, kan een moeilijke evenwichtsoefening zijn voor ouders, waarbij ze ondersteuning kunnen gebruiken. Maar het is net zo goed een uitdaging voor de praktijk van de opvoedingsondersteuning, want ouders laten zich ook niet graag voorschrijven 'hoe het moet'.

Van pampers naar autonomie

Vanaf de geboorte van een kind is er een ruim informeel en formeel aanbod om ouders te ondersteunen bij het opvoeden: het wordt bijna als een evidentie gezien dat Kind en Gezin, de kinderopvang, professionals, vrijwilligers, familie en vrienden raad geven en ouders een hart onder de riem steken. Soms lijkt het er zelfs op dat ouders van jonge kinderen zelf 'gepamperd' worden. Ook in de lagere school is er nog veel gelegenheid om te praten over de kinderen en hun opvoeding: zo is er één leerkracht die het kind van nabij opvolgt, er zijn ouders die aan de schoolpoort staan of deelnemen aan activiteiten waardoor er veel gelegenheid is tot informele contacten. Uit onderzoek weten we dat ouders deze informele vorm van steun erg op prijs stellen.

Zodra kinderen naar het secundair

onderwijs gaan, verwateren de kansen tot overleg en informele ontmoeting; de kennis van meerdere leerkrachten over de jongere is noodgedwongen gefragmenteerd en jongeren worden zelfstandiger, waardoor ouders niet bij elke stap van hun tiener betrokken zijn. Als ouders ondersteuning wensen bij de opvoeding, moeten ze zelf meer moeite doen. Op zich is er niks mis met die autonomie, maar het is de vraag of het aanbod voldoende bekend is. En minstens even belangrijk: hoe ouders dat aanbod bekijken. De drempel kan bijvoorbeeld groot zijn omdat opvoedingsondersteuning geassocieerd wordt met hulpverlening. Het is ook mogelijk dat het voor ouders minder vanzelfsprekend is om zonder schroom bepaalde thema's aan te kaarten, waardoor er geremdheid kan zijn om de stap naar opvoedingsondersteuning te zetten. Laat dit dan ook een aanmoediging zijn om helder te communiceren over het aanbod opvoedingsondersteuning voor ouders van jongeren!

Karla Van Leeuwen
docent KU Leuven en onderzoekster
bij de Onderzoekseenheid Gezins- en
orthopedagogiek

Een wetenschappelijke blik

In opdracht van de stad Antwerpen zette het expertisecentrum Onderwijs en Opvoeding (Toegepaste Psychologie) van Thomas More Antwerpen een omgevingsanalyse en een literatuuronderzoek op met als doel de Huizen van het Kind te ondersteunen in het uitwerken van een gefundeerd aanbod opvoedingsondersteuning voor ouders van 10- tot 16-jarigen, dat aangepast is aan de huidige Antwerpse context.

Uit het onderzoek kwam naar voren dat er al veel activiteiten worden georganiseerd om ouders van tieners te ondersteunen bij hun opvoedingsvragen en -zorgen. Maar de overgrote meerderheid van de ouders kent dat aanbod niet, hoewel ze wél aangeven hier behoefte aan te hebben. Bovendien ontbreekt een meer laagdrempelig aanbod, waar ouders vrijblijvend informatie en advies kunnen krijgen over opvoeden, zonder in te gaan op hun eigen opvoedings situatie. Dit aanbod kan makkelijker de meest kwetsbare ouders bereiken doordat er geen engagement aan vasthangt.

De meerwaarde van de Huizen van het Kind kan erin bestaan deze **zeer laagdrempelige, preventieve opvoedingsondersteuning** voor ouders van tieners te organiseren en waar nodig ouders toe te leiden of door te verwijzen naar andere (minder laagdrempelige) vormen van opvoedingsondersteuning.

Deze zeer laagdrempelige, preventieve opvoedingsondersteuning heeft drie pijlers. Ten eerste is er nood aan **permanent deskundig onthaal** waar ouders onmiddellijk terecht kunnen voor sociale en emotionele steun,

deskundige informatie en advies over hun vraag. Ten tweede is er een sterke behoefte aan gezellige gelegenheden om vrijblijvend met andere ouders en een deskundige te praten over de opvoeding. Hier kunnen de Huizen aan tegemoetkomen door **informele ontmoetingsmomenten binnen een georganiseerd kader** op te zetten. Ten slotte is er nog het **toeleiden en doorverwijzen** naar een (minder) laagdrempelig aanbod binnen en buiten het aanbod van de Huizen van het Kind. Daarvoor moeten de Huizen van het Kind enerzijds sterke persoonlijke contacten of samenwerkingsrelaties opbouwen met verscheidene organisaties opvoedingsondersteuning en anderzijds het eerste aanspreekpunt zijn voor ouders met opvoedingsvragen. Op deze manier kunnen de Huizen binnen het werkveld opvoedingsondersteuning een coördinerende rol spelen, zoals beoogd.

De Huizen van het Kind kunnen met alle betrokkenen – ouders, sleutelfiguren, andere organisaties voor opvoedings- en gezinsondersteuning – op zoek gaan naar manieren om met deze bevindingen hun aanbod opvoedingsondersteuning voor ouders van tieners verder vorm te geven.

Meer lezen?

Omgevingsanalyse en literatuurstudie aanbod opvoedingsondersteuning bij 10- tot 16-jarigen Antwerpen. Eindrapport, Toegepaste Psychologie, Thomas More Antwerpen.

Ouders aan het woord.

**Hoe ervaren ouders het opvoeden van hun jongere? Welke vragen hebben ze?
En wanneer voelen zij zich gesteund in het opvoeden van hun jongere? We vroegen het aan hen.**

Wat ik ook moeilijk vind, is de constante overload aan informatie waar deze generatie mee te maken krijgt. Er komt van alles binnen dat ze moeten verwerken en waarover ze een mening moeten hebben. Of de vele keuzes die ze moeten maken. Dat is niet zo simpel. Hoe maak je kinderen weerbaar om zelfstandig te denken en niet mee te lopen met de rest?

Ik ben altijd heel open tegen de kinderen, ik leg hen uit waarom dingen wel of niet kunnen. En dat werkt, dus echt grote problemen ervaar ik niet. Maar aangenaam is het ook niet, pubers in huis: altijd die grote mond, altijd een weerwoord ... het is vermoeiend.

Mijn 15-jarige zoon is heel open, hij vertelt mij alles. We kunnen dus openlijk praten over roken, drugs, seksualiteit,... Hij is zelf enorm tegen druggebruik. Opvallend, want in zijn klas zijn er maar drie die geen wiet gebruiken. Alcohol vond ik zelf echt niet kunnen tot zijn 18e, maar ik ben daar toegewijflijker in geworden. Op de scouts en na zijn bijbaantje drinkt hij weleens een pint. Ik leg me daarbij neer.

Mijn zoon van veertien zondert zich af, wil stoppen met gitaar en met basket. Ik weet niet goed hoe ik hem kan bereiken, hoe ik tot hem kan doordringen. Ik vind eigenlijk dat hij gewoon niet mag stoppen met sporten en ik denk dan ook dat we hem moeten dwingen. Ik vind dat dat mijn verantwoordelijkheid nog is.

Problemen die kleine kinderen stellen zijn sociaal aanvaardbaar. Maar als je tiener gesnapt is bij een winkeldiefstal of zich op school onmogelijk maakt, dan is dat toch moeilijk om te erkennen en er hulp voor te vragen.

Over het algemeen vind ik het heel fijn om pubers in huis te hebben. Je kunt interessante gesprekken voeren, over hun toekomstplannen en idealen bijvoorbeeld. Je leert je kind anders kennen. En het is ook mooi om de vrienden te zien evolueren. Al blijft het wel een uitdaging om steeds opnieuw het evenwicht te vinden tussen vasthouden en loslaten. Af en toe moet je hen nu eenmaal laten 'botsen', ook al kun je voorspellen dat hun plan zal mislukken.

Tijdens de lagere school vond ik dat er vanuit de school wel voldoende steun was. Door contact met andere ouders en ook door het CLB of de juf. Dat valt tijdens de middelbare school volledig weg. Daar word je toch aan je lot overgelaten.

Het contact met de middelbare school vind ik erg moeilijk, en dat hoor ik van zeer veel ouders. Kinderen worden vaak onnodig gedemotiveerd en gekwetst door de benadering van leerkrachten. Als ouder voel je je dan machteloos. Ik heb het zelfvertrouwen van mijn tieners vaak weer moeten opkrikken, na een oudercontact bijvoorbeeld. Terwijl het net heel veel steun biedt als een leerkracht wél de talenten en krachten van je kind ziet en benoemt.

Mijn dochter van 12 gaat nu over naar het secundair onderwijs. Ik zie dat ze zoekt naar een identiteit, naar meer onafhankelijkheid. Voor mij is dat loslaten niet gemakkelijk. Ze is de jongste van haar vriendinnen, nog echt een kind. Ook voor haar is dat soms moeilijk.

De opvoeding komt voornamelijk op mijn schouders terecht. Mijn partner heeft een eigen zaak en dat vraagt veel tijd. Met vriendinnen bespreek ik wel hoe de kinderen het doen, maar echte steun is dat niet. Ik heb wel een tijd gesprekken gehad met een psychologe en dat was erg prettig. Zij sprak met mijn oudste zoon, die ADHD heeft, en ook met mij.

Onze jongste is een kind met extra zorgbehoefte. Dat kost veel tijd en ook wel veel zorgen. Maar ik voel me gesteund door mijn man. Hij neemt zijn vaderrol actief op en doet ook veel in het huishouden. Bovendien zijn we het in grote lijnen eens over de opvoeding, dus dat is ook een steun.

**‘Opvoedingsondersteuners
zijn een barometer
voor de samenleving’**

Interview

Jongeren zijn niet ‘moeilijker’ dan vroeger, maar opvoeden is wel complexer geworden, weet kinderpsychiater Peter Adriaenssens (KU Leuven). Ouders hebben dus nood aan een stevig netwerk: leerkrachten, grootouders en opvoedingsondersteuners kunnen allemaal hun steentje bijdragen. ‘Ik wil vooral pleiten voor mildheid. Opvoeden is niet altijd makkelijk.’

Door Stefanie Van den Broeck

EXPOO: Hoe zou u de jongeren van vandaag typeren?

Peter Adriaenssens: ‘Dé gemiddelde jongere bestaat niet. Diversiteit staat voorop. Geen enkele eerdere generatie was zo breed als die van de huidige jongeren. En dat is meteen ook de grote uitdaging voor ouders. Vroeger konden zij hun kind een “geformatteerde” opvoeding aanbieden: als je hen naar een bepaald college stuurde, eindigden ze met een goed diploma. En alle kinderen hadden dezelfde hobby’s. Nu leven we in een samenleving waar individuele ontwikkeling erg belangrijk is, zowel voor jongeren als voor volwassenen. En jongeren zijn ook veel mondig geworden, ze lopen niet meer gebukt onder dat eeuwige respect. Dat kan soms doorslaan in de verkeerde richting, maar over het algemeen is het toch een positieve evolutie. Jongeren worden participanten van de samenleving. Een goede zaak, maar opnieuw: een uitdaging voor de oudere generatie. Er zijn nog veel leerkrachten die verwachten dat hun klas luistert, nooteert en zwijgt. En niet alle ouders zijn in staat om mondige jongeren op het goede spoor te houden. Denk maar aan de groeiende groep vluchtelingen: die ouders hebben vaak vreselijke din-

gen meegemaakt en moeten nu ineens aanvaarden dat hun kinderen zomaar hun zin doen. Daarom pleit ik voor mildheid. Opvoeden is niet altijd en voor iedereen even makkelijk.’

EXPOO: En wat met de vele jongeren die kampen met psychische problemen? Ziet u daar een evolutie?

Peter Adriaenssens: ‘Een vergelijking met vroeger is helaas niet mogelijk, omdat er toen nog geen onderzoek naar werd gevoerd. Maar met de herdenkingen rond de Eerste Wereldoorlog beseffen veel families ineens dat hun (over)grootvader aan het front heeft gevochten, maar dat daar geen verhalen over bestaan. Die mannen moesten ook verder na gruwelijke oorlogservaringen en zij kregen geen therapie. Het verdriet werd in die tijd weggeslikt. Nu wordt het taboe op depressie en zelfdoding stilaan opgeheven. De cijfers rond depressie en zelfdoding zijn inderdaad hoog, maar ik wil toch vooral een boodschap van hoop brengen: het is goed dat jonge mensen naar buiten durven te komen met hun kwetsbaarheid. Als ouders en grootouders moeten we dat ook durven doen. Het wordt tijd dat >>

de schaamte rond Vlaamse tafels verdwijnt.’

EXPOO: Hoe is de rol van ouders geëvolueerd?

Peter Adriaenssens: ‘Doordat ons leven veel individualistischer is geworden, moeten ouders een zwaardere last dragen. Vroeger kregen kinderen overal dezelfde boodschap: de ouders zeiden dat iets niet mocht, de leerkracht zei hetzelfde en op straat was er geen aanleiding om iets te mispeuteren. Nu horen ze op school de ene leerkracht zus verkondigen, en de andere zo. Dat is een rijkdom, omdat jongeren zo een standpunt leren vormen. Maar voor ouders is het soms complex. Als je tienerzoon thuiskomt en zegt dat hij wel begrip kan opbrengen voor Syriëstrijders, dan sla je misschien in paniek. Terwijl het

mag (of moet) zeker gesakkerd worden, maar relativeren is toch cruciaal.’

EXPOO: Waarom hebben ouders tegenwoordig zoveel twijfels rond opvoeden? Vroeger leek alles vanzelf te gaan.

Peter Adriaenssens: ‘Gelukkig zijn er nu meer twijfels. De voorspelbaarheid van een opvoeding is verdwenen. Vroeger moest je er gewoon voor zorgen dat je kind goed studeerde en een diploma haalde, de rest ging vanzelf. Als je hen nu een te strak “korset” oplegt, dan zijn je kinderen niet meer aangepast aan de samenleving. Sociale vaardigheden, communicatie, flexibiliteit: dat is allemaal veel belangrijker geworden dan een diploma. Iederéén heeft tegenwoordig diploma’s op zak. Maar als er een zware crisis uitbreekt, zoals in

lijker lopen. Dat kan een van de kinderen zijn, maar net zo goed een van de ouders. Dankzij die persoon leer je om tolerant en flexibel te zijn. Er is nog niets uitgevonden dat je beter op het leven voorbereidt dan een gezin.’

EXPOO: Hebben ouders volgens u nood aan professionele opvoedingsondersteuning?

Peter Adriaenssens: ‘Absoluut. Dat zou standaard aangeboden moeten worden bij iedereen die een kind krijgt. Opvoeden is complex en heel wat ouders kunnen hulp gebruiken. Ik heb het niet over therapie of psychiatrie, maar over coaching: een opvoedingsondersteuner die vanaf het begin een relatie opbouwt met een gezin. Uit Scandinavisch onderzoek blijkt dat de preventieve kracht daarvan groot is: als je ouders de eerste drie, vier jaar positief ondersteunt, dan ontwikkel je een bepaalde attitude. Bij latere problemen, met pubers bijvoorbeeld, zullen die ouders veel sneller de weg naar ondersteuning vinden. Veel mensen denken dat zulke preventieve opvoedingsondersteuning te duur zou zijn, maar dat klopt niet. Er worden nu miljoenen uitgegeven aan kinderpsychiatrie en therapie. Als we meer zouden investeren in preventie, dan zou er minder nood zijn aan medische hulp.’

ALS JE HEN NU EEN TE STRAK “KORSET” OPLEGT, DAN ZIJN JE KINDEREN NIET MEER AANGEPAST AAN DE SAMENLEVING

belangrijk is om goed te luisteren – de kans dat die tienerzoon zelf wil vertrekken is klein – en te relativeren. Als ouder ben je een soort haven, een rustpunt waarnaar jongeren kunnen terugkeren. Ik denk dat ouders zich het best opstellen als kritische observatoren die hun kinderen met sympathie gadeslaan. Er

Griekenland, dan moeten je kinderen ook de flexibiliteit hebben om naar het buitenland te vertrekken, op zoek naar nieuwe kansen. En die flexibiliteit leer je in een gezin waar wordt aanvaard dat alle kinderen verschillend zijn. Eigenlijk heeft elk gezin zijn “buitenstaander”. Iemand bij wie de dingen soms moei-

EXPOO: Blijft zulke ondersteuning ook voor ouders van jongeren belangrijk?

Peter Adriaenssens: ‘Zeker. Alleen worstelen we allemaal met het feit dat een bepaald publiek vanzelf de weg vindt, terwijl er een grote groep is met koudwatervrees. Hulp zoeken wordt in onze cultuur nog veel te vaak gezien als een vorm van falen.’

JONGEREN WORDEN PARTICIPANTEN VAN DE SAMENLEVING. EEN GOEDE ZAAK, MAAR OPNIEUW: EEN UITDAGING VOOR DE OUDERE GENERATIE

EXPOO: Hoe belangrijk is het netwerk van ouders?

Peter Adriaenssens: ‘Héél belangrijk, zeker omdat het tegenwoordig almaar schaarser wordt. Grootouders hebben bijvoorbeeld een belangrijke taak: zij moeten hun hart durven openen voor de kwetsbare verhalen van hun volwassen kinderen. Als je als moeder van je eigen moeder moet horen “dat het in haar tijd niet waar geweest zou zijn” met die vervelende puber, dan valt dat

extra zwaar. Terwijl het goud waard is als grootouders zeggen dat hun kleinkinderen eens mogen komen logeren, of dat ze eens bij hen mogen komen klagten. En dat ze ook vragen naar dat ene kleinkind dat minder makkelijk studeert, of dat emotionele problemen heeft. Ik kan het niet genoeg herhalen: mildheid is zo belangrijk.

Ook leerkrachten spelen trouwens een cruciale rol. Zij zien twintig kinderen van dezelfde leeftijd en ze kunnen dus heel goed inschatten of een ouder zich zorgen moet maken of niet. Als zo’n leerkracht zich ook zorgen maakt, is het niet slecht om als ouder eens bij de schoolpsycholoog langs te gaan. Maar de toon is heel belangrijk: ook leerkrachten moeten hun boodschap op een milde, niet-beschuldigende manier brengen, zodat ouders zich niet aangevallen voelen. Anders verdwijnt het vertrouwen.’

EXPOO: Welk advies heeft u voor opvoedingsondersteuners?

Peter Adriaenssens: ‘Ik denk dat het belangrijk is dat zij een kind opnieuw positioneren binnen zijn leeftijdsgroep. Ze kunnen ouders geruststellen: het is normaal dat een puber heel heftig discussieert, net zoals het normaal is

dat een peuter driftbuien heeft. Meestal gaat dat gedrag vanzelf voorbij. Al mogen ze de zorgen van ouders ook niet bagatelliseren: het is begrijpelijk – en goed – dat een ouder zich soms zorgen maakt. Die normaliteit is cruciaal. Daarom lijkt het me belangrijk om meer verhalen van gewone ouders in de media te brengen. Mensen die zelf opvoedingsondersteuning hebben gekregen, zonder dat ze daarom uitzonderlijke problemen hadden. Dat is veel waardevoller dan al die nanny-programma’s die het beeld van opvoeding alleen maar radicaliseren.

Verder kunnen opvoedingsondersteuners een echte barometer zijn voor de samenleving en voor beleidsmakers. Neem nu het probleem van ongezonde voeding: ouders moeten hun kinderen leren dat ze evenwichtig moeten eten, maar tussendoor proppen diezelfde kinderen wel twee hamburgers voor één euro naar binnen, omdat ze om de oren geslagen worden met reclame. Dat is toch niet fair? Het beleid moet ouders veel meer ondersteunen. Eigenlijk hebben we nood aan een echte ouderbeweging die haar stem laat horen en die publieke druk kan uitoefenen. En opvoedingsondersteuners zijn dan de ideale bondgenoten.’

BOEIEND *maar vermoeiend*

Pubers opvoeden, hoe doe je dat? De jongste van mijn drie kinderen is intussen achttien, de oudste tweeëntwintig. Hun ‘apenjaren’ zijn dus nog niet zò lang geleden, maar ik moet toch al even in mijn geheugen graven.

Al ben ik ervan overtuigd dat opvoeden in de kern altijd hetzelfde blijft, of het nu over pubers of kleuters gaat: het is een eeuwige zoektocht naar evenwicht. Tussen loslaten en vasthouden. Tussen vertrouwen geven en grenzen bieden. Al moet ik wel toegeven dat je dat evenwicht bij een kleuter meestal makkelijker vindt. Pubers dagen je veel meer uit. Ze eisen uitleg en redelijke argumenten: waarom is het nodig om hen zo strak vast te houden? Meer nog, ze wringen zich heel expliciet van je los. Daardoor moet je zelf veel meer reflecteren: is het evenwicht nog in balans of niet? En daar horen vaak ook pittige discussies met je partner bij. Samen zoeken naar het juiste evenwicht is een hele uitdaging.

Mijn grappigste worsteling met ‘loslaten’ was misschien wel toen mijn oudste zoon – op dat moment net geen zestien – vroeg om vier dagen naar Rock Werchter te gaan. Dat vond ik prima, al had ik het wel moeilijk met vier dagen kamperen. En dus suggereerde ik een tussenvoorstel: hij moest één keer naar huis komen. Al was het maar om te douchen en wat bij te slapen. Totaal absurd, vond hij. En hij bleef discussiëren, want hij zag natuurlijk totaal geen graten in vier dagen camping. En ja, hij heeft het pleit gewonnen.

Beetje bij beetje heb ik mijn voorstel losgelaten, omdat ik vond dat ik hem kon vertrouwen. En ik zie zijn glunderende blik nog altijd voor me, toen hij daar stond met zijn rugzak en tent, klaar om te vertrekken. Uiteraard is die hele trip vlekkeloos verlopen. En achteraf moet ik toegeven dat mijn voorstel inderdaad vrij absurd was: welke jongere komt er tijdens Werchter nu één nacht naar huis?

Opvoeden is een eeuwige zoektocht naar evenwicht

Een ander thema waarmee pubers je graag uitdagen zijn relaties. Hoe vaak mogen ze hun lief zien, wanneer mogen ze bij elkaar blijven slapen, vanaf wanneer is hun ‘wederhelft’ welkom op het familiefeest? Ook daarover heb ik af en toe duidelijke grenzen getrokken, maar simpel was het niet. Telkens moet je weer bij jezelf te rade gaan: is het echt nog te vroeg? En waarom dan? En tegelijkertijd wil je hen ook vertrouwen geven om zelf te ontdekken dat ze beter niet lichtzinnig met relaties omspringen. Wij vonden het als ouders belangrijk om aan te geven waar onze grenzen lagen, maar we gaven hen de verantwoordelijkheid om binnen die grenzen hun eigen keuzes te

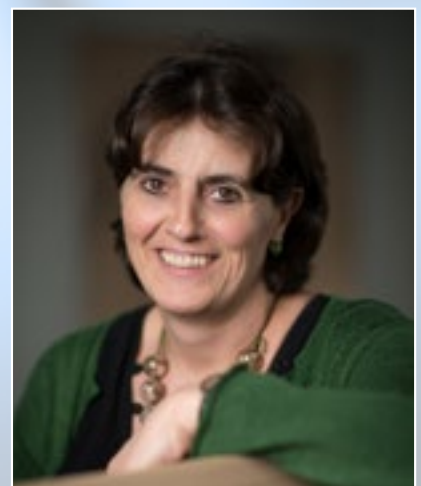
maken. Tenzij iets écht niet kon, dat begrijpt u wel.

Enorm boeiend, maar minstens even vermoeiend. Zo omschreef ik de opvoeding van mijn eigen pubers meestal. Boeiend, omdat het fantastisch is om je kinderen hun eigen weg te zien gaan. Vermoeiend, omdat je elke dag weer op zoek moet naar dat evenwicht. Omdat de vanzelfsprekendheid waarmee je loslaat en vasthoudt, telkens weer in vraag wordt gesteld.

Een paar jaar geleden kreeg ik een mooi compliment van mijn jongste zoon. Eigenlijk vond hij die opvoeding van ons best oké: net genoeg vrijheid, maar ook genoeg grenzen. Misschien is dat wel de essentie, bij de opvoeding van pubers? Al moet elke ouder natuurlijk zelf dat evenwicht zoeken, samen met de jongere(n) in kwestie. Want geen puber is dezelfde.

Katrien Verhegge

administrateur-generaal Kind en Gezin

Praktijkgids

Jongeren zijn het heden en de toekomst. Ze verdienen een plek in de maatschappij waar ze ondersteund, gestimuleerd en gehoord worden. Ouders, opvoeders en professionele opvoedingsondersteuners kunnen hiertoe bijdragen. Allemaal samen bouwen we aan een positieve leefomgeving waar het voor kinderen en jongeren goed is om op te groeien.

In deze praktijkgids ontdek je 36 inspirerende voorbeelden uit het aanbod voor ouders en opvoeders van jongeren. Het is een brede waaier van initiatieven, gaande van informatie en voorlichting tot het versterken van het netwerk. Interessante praktijken, elk met hun eigen doelstellingen en aanpak. Het is een gids vol ideeën en inspiratie voor iedereen die met ouders aan de slag wil gaan. Het onderstaande overzicht is niet volledig. Heb je zelf een praktijk die er nog niet bij staat, laat het ons dan zeker weten! >>

OPVOEDINGSONDERSTEUNING ROND TABAK, ALCOHOL EN DRUGS VOOR ETNISCH-CULTURELE MINDERHEDEN

WAT?

Een zeer uiteenlopend aanbod over tabak-, alcohol- en druggebruik bij jongeren, specifiek gericht op ouders uit etnisch-culturele minderheden. De focus ligt op het versterken van opvoedingsvaardigheden, zodat ouders jongeren kunnen helpen om gezonde keuzes te maken. De uiteenlopende praktijken (van een bordspel tot filmpjes) werden lokaal uitgewerkt, in nauwe samenwerking tussen preventiewerkers en tussenpersonen die met etnisch-culturele minderheden werken. Het is de bedoeling dat ouders in gesprek gaan en dat ze aan het denken worden gezet.

HOE?

Het aanbod is heel divers: een bordspel, interactieve vormingsavonden met filmpjes voor Marokkaanse en Turkse ouders, een film gemaakt door jongeren uit etnisch-culturele minderheden, een lespakket voor gebruik in OCMW's, sketches door jongeren uit etnisch-culturele minderheden, een vorming voor inburgeraars, filmpjes waarin ouders aan het woord komen, brochures, ... De materialen zijn vertaald en/of ondertiteld in verschillende talen. De praktijken worden begeleid door preventiewerkers in samenwerking met een tussenpersoon uit een etnisch-

culturele minderheid en/of een opvoedingsprofessional. Alle materialen zijn ook online beschikbaar.

VOOR WIE?

Ouders van tieners, met specifieke aandacht voor ouders uit etnisch-culturele minderheden en anders-talige ouders.

MEER INFO

www.vad.be/doelgroepen/etnisch-culturele-minderheden/methodieken-voor-ouders.aspx

BUDGETINZICHT

WAT?

Steeds meer mensen en gezinnen worden geconfronteerd met schuldoverlast. Dat is duidelijk voelbaar bij de erkende instellingen voor schuldbemiddeling: het aantal dossiers en hun complexiteit is fors gestegen. Om daar iets aan te doen, is er BudgetInZicht (BIZ): elf regionale samenwerkingsverbanden tussen CAW's, OCMW's en verenigingen waar armen het woord nemen. Er wordt enerzijds aan preventie gewerkt: ervoor zorgen dat minder (jong)volwassenen in financiële problemen terechtkomen. Als dat toch gebeurt, moeten ze sneller de weg vinden naar gepaste hulp, om op termijn (weer) zelfstandig hun financiële huishouden te beheren. Daarnaast wordt er gewerkt aan een toegankelijke, cliëntgerichte en integrale schuld- en budgethulpverlening.

HOE?

BIZ is een heel breed verhaal, maar één belangrijke pijler is alvast de financiële educatie van kinderen en jongeren. Wie van jongsaf leert om goed met geld om te gaan, loopt bedeutend minder kans om later in financiële problemen te komen. Scholen kunnen bij de BIZ-regio's terecht voor gratis budgetspelen en ander educatief materiaal rond dit thema. Sommige regio's organiseren ook vormingsavonden over financiële opvoeding, gericht op ouders en andere opvoeders.

VOOR WIE?

De doelgroep is heel breed: kinderen, jongeren, ouders, opvoeders, hulpverleners uit het brede welzijnsveld, kansarmen en cliënten in budget- en schuldhulpverlening, ...

MEER INFO

www.vlaamscentrumschuldenlast.be/preventie/budgetinzicht

BIJTANKEN OVER OPVOEDING @HOME

WAT?

Ouders komen samen om te praten over opvoeding, meestal in de huiskamer van een 'gastouder'. Tips, ervaringen, bekommernissen, vragen en twijfels worden gedeeld. Een gespreksleider met de nodige opvoedingsbagage bewaakt het groepsproces en zorgt ervoor dat iedereen betrokken wordt. Er wordt steeds vertrokken van de eigen verhalen van de ouders, want elke ouder en tiener is anders. Zo'n bijtankgesprek is ideaal om het sociaal netwerk van ouders te versterken. Bovendien biedt het veel steun om (h)erkenning te vinden bij andere ouders.

HOE?

Een gespreksleider uit de regio neemt op voorhand telefonisch contact op om te polsen naar de verwachtingen van de ouders. Tijdens de bijeenkomst zelf kan deze persoon enkele werkvormen en kapstokken aanreiken om het gesprek te starten of te kaderen. Maar de basis blijft de ervaringsuitwisseling tussen de ouders zelf. De begeleiding van het bijtankgesprek is gratis en de aanvraag gaat heel eenvoudig, via telefoon of mail. Het is belangrijk dat de bijeenkomst laagdrempelig, op een vertrouwde en gezellige manier kan doorgaan. Daar horen dus ook drankjes en versnaperingen bij. Bijtanken over opvoeding @ home kan over heel Vlaanderen en Brussel georganiseerd worden, zowel overdag als 's avonds.

VOOR WIE?

Ouders en grootouders van tieners of jongere kinderen. Leden van de Gezinsbond kunnen het gratis in de huiskamer organiseren voor hun vrienden en kennissen. Ook organisaties die werken met kwetsbare ouders of interculturele verenigingen kunnen een bijtankgesprek organiseren, in een buurthuis of een ander vertrouwd lokaal.

MEER INFO

bijtanken@gezinsbond.be

www.gezinsbond.be/bijtanken

ZIT DA ZO

WAT?

De lezing over studiebegeleiding behandelt verschillende thema's die betrekking hebben op de rol van ouders in de studiebegeleiding.

VOOR WIE?

Ouders en opvoedingsfiguren van kinderen van 12 tot 16 jaar.

HOE?

Een avondvullende lezing van 2,5 uur.

MEER INFO

www.zitdazo.be en info@zitdazo.be

In Vlaanderen en Brussel worden door verschillende organisaties lezingen voor ouders aangeboden. Op de kalender van www.groeimee.be vind je een overzicht van het aanbod. Ben je op zoek naar een boeiende spreker over een thema, neem dan een kijkje op de sprekersdatabank op www.expoo.be.

WEEK VAN DE LENTEKRIEBELS

WAT?

Week van de Lentekriebels is een jaarlijkse campagne rond Valentijn, georganiseerd door Sensoa en partners uit het Forum Jongeren, Relaties en Seksualiteit. In 2016 wordt voor de doelgroep jonge tieners gefocust op het thema ‘lichaamsbeeld’, in samenwerking met RoSa vzw. Hoe kun je kinderen en jongeren weerbaar maken tegen de invloed van de media op hun lichaamsbeeld?

HOE?

Week van de Lentekriebels wil begeleiders van jongeren, beleidsmakers en jongeren sensibiliseren over een betere relationele en seksuele vorming voor kinderen en jongeren. Tijdens deze week vindt een event plaats voor begeleiders van jongeren. Daarnaast kan je als organisatie aan de slag met het campagnemateriaal. Op de eerste dag van de campagne – samen met de kinderen en jongeren

zelf uitgewerkt – worden de nieuwe cijfers en het campagnebeeld voorgesteld. Er is dan ook een seminarie voor begeleiders van jongeren. Met een policy-brief worden beleidsmakers aangespoord om in te spelen op de concrete noden van kinderen en jongeren. En op seksuelevorming.be wordt nieuw en bestaand lesmateriaal in de kijker gezet.

VOOR WIE?

In de eerste plaats is het campagnemateriaal gericht op begeleiders van kinderen en jongeren in het onderwijs en het jeugdwerk. Maar er zitten ook elementen in waarmee ouders, kinderen en jongeren zelf bereikt worden.

MEER INFO

In 2016 vindt de campagne plaats van 15 tot 19 februari, www.weekvandelentekriebels.be

Groeimee.be

over opvoeden gesproken

GROEIMEE.BE

WAT?

Moet ik mijn kind zakgeld geven? Wat kan ik doen om ondersteunend te zijn als mijn kind stress heeft? Hoe ga ik om met de zoon/dochter van mijn nieuwe partner? Op www.groeimee.be vind je kwalitatieve basisinformatie over opvoeden, op maat van ouders. Naast verdiepende themapagina's vind je er onder meer opvoedingstips, filmpjes en veelgestelde opvoedingsvragen. Via de stel-je-vraag-knop kunnen ouders en opvoeders een eigen vraag stellen. Ze krijgen een persoonlijk antwoord dankzij de samenwerking met de Opvoedingslijn.

HOE?

Professionals kunnen de stel-je-vraagknop of de widget van Groeimee.be installeren op hun eigen website. Ze kunnen de maandelijkse opvoedingstip zelf gebruiken en verspreiden. De folders van Groeimee.be over diverse opvoedingsthema's kunnen ook besteld worden.

VOOR WIE?

Iedereen die interesse heeft in opvoeden: ouders, opvoedingsverantwoordelijken, grootouders, professionals in het werkveld gezinsondersteuning, leerkrachten, ...

MEER INFO

www.groeimee.be

GEZONDOPVOEDEN.BE

WAT?

Hoe leer ik mijn kind groenten eten? Kan ik mijn kinderen verbieden te roken als ik zelf rook? Veel ouders hebben opvoedingsvragen over een gezonde levensstijl. Daarvoor kunnen ze terecht op de website www.gezondopvoeden.be. Ze vinden er een heleboel praktische tips om hun kinderen gezonde eet- en bewegingsgewoontes bij te brengen en hen bewust te leren omgaan met zitgedrag en schermtijd. De website geeft ook advies over het bespreekbaar maken en voorkomen van roken, alcohol- en cannabisgebruik.

HOE?

De website staat vol artikels, filmpjes, interactieve tests en doe-opdrachten: zo krijgen ouders de kans om zelf hun opvoedingsvaardigheden rond verschillende gezondheidsthema's aan te scherpen. Professionals die werken met ouders, kunnen de website dan weer gebruiken als bron van (achtergrond)informatie. En zij kunnen tijdens contacten met ouders ook samen aan de slag met de vele tips, filmpjes en adviezen.

VOOR WIE?

Ouders die hun kinderen (2 tot 18 jaar) gezond willen opvoeden. Ook professionals kunnen op de website terecht.

MEER INFO

www.gezondopvoeden.be

WEEK VAN DE OPVOEDING

WAT?

De Week van de Opvoeding gaat elk jaar door van 16 tot 23 mei. Drie zaken staan centraal: positieve opvoedingsstijlen promoten, opvoeden zichtbaar en bespreekbaar maken en gezinnen laten kennismaken met het aanbod aan opvoedings- en gezinsondersteuning in hun buurt.

HOE?

Tijdens de Week van de Opvoeding worden in heel Vlaanderen en Brussel activiteiten voor kinderen, jongeren en ouders georganiseerd. De Week van de Opvoeding steunt op de inzet van lokale organisaties, gemeentes, besturen, verenigingen, ... EXPOO coördineert en zorgt elk jaar voor een thema en bijhorend campagnemateriaal.

VOOR WIE?

Iedereen die betrokken is bij de opvoeding van kinderen en jongeren.

MEER INFO

www.weekvandeopvoeding.be

HERSTELGERICHT OPVOEDEN

WAT?

Wanneer kinderen of jongeren regels overtreden of in een conflict terechtkomen, dan focussen opvoeders meestal op die overtreding en linken ze dit veel te snel aan een straf. Die aanpak wakkert oneerlijkheid aan, want jongeren zullen op zoek gaan naar manieren om niet betrappt te worden. Grenzen overschrijden hoort bij de groei naar volwassenheid, maar het is de taak van de opvoeder om de jongere verantwoordelijkheid te leren nemen: welke impact heeft zijn gedrag op anderen? Opvoeden doe je niet door te beschuldigen, maar door te luisteren naar het verhaal van jongeren en door hen te laten nadenken over hun gedrag.

HOE?

Connection before correction: opvoeden is verbinden, relaties opbouwen, betrokkenheid tonen. Dan pas ontstaat er echt contact met de jongere en kun je werken aan het herstel van de relatie na een conflict of (grensoverschrijdend) incident.

VOOR WIE?

Ouders, scholen, naschoolse kinderopvang, opvoeders, ...

MEER INFO

www.herstelgerichtwerkenopschool.be,
maria.beerten@telenet.be

DE INFOTHEEK VAN DE OPVOEDINGSWINKEL VAN HASSELT

WAT?

In de infotheek in Hasselt vind je allerlei informatie over opvoeden en ontwikkeling.

Deze informatie kun je ter plaatse rustig inkijken, meenemen of ontlenuen. Er is een thematische inventaris van alle boeken, folders, materialen, ... die ter beschikking zijn voor bezoekers. Je kunt steeds een van de medewerkers aanspreken als je uitleg wilt over de infotheek.

HOE?

Met partners als Kind en Gezin en het JAC worden mogelijke aankopen besproken. Nadien worden ze intern besproken en bij unanieme goedkeuring aangekocht. In de infotheek vind je ook anderstalige folders en themagerichte informatie. De folders en andere materialen vinden ouders ook in

onze ontmoetingsruimtes, zoals het Peuternestje en spelothek De Speelkaart.

VOOR WIE?

Ouders van kinderen tussen 0 en 18 jaar. Zij kunnen het materiaal gratis ontlenuen.

MEER INFO

www.opvoedingswinkel.be

Meerdere organisaties hebben een infotheek in hun aanbod. Voor de opstart of verdere uitbouw van een infotheek vind je op expoo.be ter inspiratie een draaiboek infotheek.

LEERLING-ONDERSTEUNING

(LOS)

WAT?

Leerlingen met risico op schooluitval of uitsluiting komen tijdelijk één of twee halve dagen per week ‘werken’ in de speltheek van Diest. Dit is een alternatieve vorm van ‘time-out’ waarbij altijd wordt gekeken naar wat leerlingen doen en wie ze zijn. Het is een intensief samenwerkingstraject tussen leerlingenbegeleiders, jongeren en organisaties, met een actieve ouder- en lerarenbetrokkenheid. Het is de bedoeling dat de jongeren inzicht verwerven, keuzes leren maken, grenzen erkennen en verleggen.

HOE?

Het project is een spiegel: in de eerste plaats voor de leerlingen zelf, maar ook voor de trajectbegeleiders, de leerlingenbegeleiders, de leraren, en uiteraard de ouders.

VOOR WIE?

Alle jongeren die door hun gedrag ‘uit de boot dreigen te vallen’ of ‘de trein zouden missen’. We trachten hen op te vissen en op de rails te krijgen naar ... hun bestemming.

MEER INFO

www.speltheek-kleineklaas-diest.be,

coördinator: Agnes Claes

LEREN LEREN AAN HUIS

(Heusden-Zolder)

WAT?

Studenten van de lerarenopleiding begeleiden leerlingen van het eerste en tweede middelbaar uit een maatschappelijk kwetsbaar gezin bij het studeren. Ze ontmoeten de leerlingen thuis. De ouders zijn meestal overtuigd van het belang van studeren, maar worstelen soms met een opvoedingsonzekerheid over hoe ze hun kind hierin kunnen ondersteunen. Daarom worden ouders expliciet betrokken bij de begeleiding en tracht dit project een brug te slaan tussen gezin en school. Er wordt samengewerkt met hogescholen, middelbare scholen, CLB's, het gemeentebestuur, de opvoedingswinkel en andere lokale welzijnspartners.

HOE?

Na overleg met de school en het CLB (en eventueel ook de lokale welzijnspartners) worden de leerlingen geselecteerd die het meeste baat zouden hebben bij studiebegeleiding. Omdat we de ouders beschouwen als volwaardige partners, is het belangrijk dat zij – net als de leerlingen zelf – goed geïnformeerd worden over de werking en doelstellingen, en dat ze actief willen deelnemen. Daarom brengt een medewerker van de opvoedingswinkel altijd een eerste huisbezoek en peilt hij naar noden, vragen en behoeften. Nadien kan een student van de lerarenopleiding starten met de begeleiding: een traject van minstens tien huisbezoeken. De student probeert ook de ouders te betrekken bij deze begeleiding. Na afloop van het traject krijgt het gezin opnieuw bezoek van een medewerker van de opvoedingswinkel, om samen te evalueren.

VOOR WIE?

Jongeren uit maatschappelijk kwetsbare gezinnen van de eerste graad van de A-stroom van het secundair onderwijs. Na een succesvolle start werd dit project ook uitgebreid naar het basisonderwijs en worden er naast studenten ook vrijwilligers ingezet.

MEER INFO

Afdeling welzijn en lokale economie – opvoedingwinkel

Heusden-Zolder : 011/80 80 86

BOTsing (Gezinsbond)

WAT?

Tieners in huis? Dan kunnen er turbulente tijden aanbreken. BOTsing, het blad van de Gezinsbond voor ouders van tieners, staat je bij. In goede en kwade dagen, grillen en grappen, gezeur en gedoe, pukkeltijd en puberteit.

HOE?

Om de drie maanden verschijnt dit mooie en meeslepende magazine, telkens over een specifiek tienerthema, boordevol interessante info en herkenbare verhalen.

VOOR WIE?

BOTsing is helemaal gratis voor leden van de Gezinsbond met kinderen tussen 12 en 17 jaar.

MEER INFO

www.gezinsbond.be/botsing
of 02/507.88.88

CENTRUM KAUWENBERG

WAT?

Centrum Kauwenberg vzw is een vereniging waar armen het woord nemen. Ze richt zich op gezinnen in armoede, wat wil zeggen dat zowel volwassenen als jongeren en kinderen hier samenkomen. Er is een constante wisselwerking tussen de kinder- en jeugdwerking en de volwassenwerking die maakt dat opvoedingsondersteuning een steeds weerkerend thema is dat als heel belangrijk wordt ervaren. Het spreken over opvoeding, hoe ouders met hun jongeren omgaan, wat de verwachtingen zijn, wat de problemen en moeilijkheden zijn, werkt zeker ondersteunend en brengt een vormingsproces op gang. Daarnaast willen ouders ook meer ingaan op

vragen die steeds terugkomen (bijv. moeilijke tieners, te veel verwennen, straffen, vragen rond drugs- en alcoholgebruik bij jongeren,...).

HOE?

Eenzijds organiseren we voor de ouders ervaringsgroepen waar rond opvoeding gesproken wordt, anderzijds organiseren we ook een jongerengroep waar zij zichzelf kunnen zijn. Bij meer nood aan ondersteuning maken we ook ruimte voor individuele gesprekken.

Als gezinswerking voorziet Centrum Kauwenberg geregeld gezinsactiviteiten. In een ontspannen en veilige sfeer worden er uitstappen georganiseerd.

Deze ontspanningsmomenten zijn van onschatbare waarde voor de gezinnen, aangezien zo'n momenten in hun moeilijke levensomstandigheden pover zijn. De voortdurende druk en de stress die een leven in armoede met zich meebrengt weegt ook op het gezinsleven en voor ontspanning en vakantie is er dan geen plaats.

VOOR WIE?

Gezinnen in armoede.

MEER INFO

www.kauwenberg.be
info@kauwenberg.be

Centrum Kauwenberg vzw

FARA

WAT?

Fara is een luister- en informatiepunt rond zwangerschapskeuzes. Het begeleidt vrouwen, koppels en hun omgeving die tijdens hun zwangerschap met een moeilijke beslissing geconfronteerd worden. Omdat de zwangerschap ongepland is bijvoorbeeld, of bij een prenatale diagnose. Maar ook bij tienerzwangerschappen kan Fara helpen. Ouders die te horen krijgen dat hun zoon of dochter in verwachting is, zijn welkom bij Fara. Zij kunnen komen als gezin, of zonder de jongere. We bieden een luisterend oor, informatie en ondersteuning, zowel tijdens als na het beslissingsproces, ongeacht de keuze. Dat wil zeggen

dat we zowel ondersteuning bieden bij het jonge (groot)ouderschap, als bij de bezorgdheden rond de toekomst van het kind, en anderzijds de bezorgdheden rond het kind dat er vroeger komt dan verwacht of dat ze verliezen wanneer er gekozen wordt voor een zwangerschapsafbreking. Tot slot willen we professionals die met deze ouders, (jonge) vrouwen of koppels in contact komen, ondersteunen met vorming en intervisie.

HOE?

Gratis via onze online brochures, Farachat, Faramail en Farafoon. Een begeleidingsgesprek op het kantoor van Fara (Leuven) kost standaard 40 euro. Al mag dit zeker geen drempel vormen om op gesprek te komen.

Indien nodig kan een aangepast tarief overeengekomen worden. Vraag hiernaar bij het maken van een afspraak.

VOOR WIE?

Jongeren, vrouwen, koppels en hun omgeving, professionals.

MEER INFO

www.faranet.be,
vragen@faranet.be,
www.facebook.com/faravzw,
016 38 69 50

OUDERINTERVISIE

WAT?

Ouderintervisie is een opvoedingsondersteunende methodiek waarbij ouders reflecteren over hun ouderschap en elkaar ondersteunen vanuit hun eigen expertise. Het leerproces focust niet op het bijsturen van het gedrag van het kind, maar op het groeiproces van de ouders.

HOE?

Empowerment staat centraal. Tijdens de zes samenkomsten waarbij telkens één ouder een item binnenbrengt,

bevragen de ouders elkaar en staan ze stil bij hun eigen drijfveren, motivaties, mogelijkheden en belemmeringen als opvoeder. Door de reflectieve benadering gaan ouders kwaliteiten erkennen en uitbouwen. De begeleider van de ouderintervisie heeft enkel een coachende rol en faciliteert het proces dat ouders samen aangaan.

VOOR WIE?

Alle ouders kunnen aan de intervisie deelnemen, met uitzondering van ouders in crisissituaties. Een groep

bestaat meestal uit een zevental ouders die samenkomen rond een algemeen thema, zoals bijvoorbeeld: peuters, pubers, kinderen met autisme, ...

MEER INFO

opvoedingsondersteuning@limburg.be

SOS COACHING

(VOETBALCLUB BX BRUSSELS)

WAT?

SOS Kinderdorpen is met haar SOS-coach actief bij BX Brussels, een Brusselse voetbalclub met een uitgesproken sociaal karakter. Sommige kinderen in de club groeien op in een moeilijke leefsituatie of in armoede. Via de club komt SOS Kinderdorpen in contact met deze kinderen en hun gezinnen. De SOS-coach gaat samen met het gezin op zoek naar oplossingen voor de problemen waarmee ze geconfronteerd worden.

HOE?

SOS Kinderdorpen kan voor kinderen uit gezinnen met financiële zorgen het lidgeld voor BX Brussels betalen. Maar we ondersteunen de gezinnen ook in de brede zin van het woord. We gaan samen met hen op zoek naar structurele oplossingen door gezinnen de weg te wijzen naar de juiste instanties of organisaties. Als blijkt dat er binnen het gezin nog andere moeilijkheden zijn, sociaal of relationeel, gaat SOS hier samen met ouders en kinderen mee aan de slag, op zoek naar positieve verandering.

VOOR WIE?

Kwetsbare kinderen en jongeren (tot 18 jaar) die lid zijn van BX Brussels en hun gezinnen.

MEER INFO

www.sos-kinderdorpen.be/project/pilootproject-met-bx-brussels

Katrien Goossens: katrien.goossens@sos-kinderdorpen.be, 0485 47 11 78

BEMIDDELINGSTEAM

WAT?

De bemiddelaars van het Bemiddelingsteam helpen mensen om conflicten of moeilijke situaties samen op te lossen, zoals bij (echt)scheiding, onenigheid over de opvoeding van kinderen, onenigheid tussen (groot)ouders en kinderen, enz. Een bemiddelaar is neutraal, begeleidt het gesprek en zorgt ervoor dat er zo weinig mogelijk miscommunicatie is, en dat betrokkenen samen tot een oplossing komen. Uitgangspunt is dat we proberen om de onderlinge communicatie te verbeteren en te herstellen. Al onze bemiddelaars zijn erkend door de Federale Bemiddelingscommissie en zijn gebonden door het beroepsgeheim. We hebben bemiddelaars in elke provincie.

HOE?

Er zijn gezamenlijke gesprekken met alle betrokkenen. Vaak is een reeks gesprekken nodig om de situatie op te lossen. In de loop van het proces zijn individuele gesprekken ook mogelijk, vaak zelfs aangewezen. Alle gesprekken zijn vertrouwelijk.

VOOR WIE?

Alle ouders, grootouders, kinderen en jongeren die graag de communicatie in hun familie willen verbeteren en gespannen situaties willen oplossen.

MEER INFO

www.bemiddelingsteam, 0470 02 25 06,
info@bemiddelingsteam.be

OO10-STRESS

WAT?

OO10 staat voor OpvoedingsOndersteuning voor ouders van tieners, een project van het CAW Antwerpen en Vorming-plus, in opdracht van de Huizen van het Kind Antwerpen. Vanuit Kwadraat (een deelwerking van het CAW) organiseren we OO10-stress. Deze groepstraining rond opvoedingsstress is gebaseerd op de Rots en Water-methodiek. Die steunt op vier bouwstenen: zelfreflectie, zelfvertrouwen, zelfbeheersing en daadkracht. De training vertrekt vanuit ervaring en biedt handvaten om de vier bouwstenen te leren beheersen.

HOE?

Deze psychofysische trainingen worden afwisselend aangeboden binnen de Huizen van het Kind van de stad Antwerpen. Een reeks bestaat uit vier samenkomsten van twee uur. De trainingen bouwen op elkaar voort. Ouders van tieners kunnen zich inschrijven door contact op te nemen met een OO10-stress-medewerker of kunnen worden doorverwezen via organisaties in Antwerpen die met deze ouders in contact komen. De training is anoniem, vrijwillig en gratis.

VOOR WIE?

Ouders van jongeren tussen 10 en 24 jaar (voorlopig enkel mama's) uit Antwerpen of een van de districten.

MEER INFO

lien.degrauwe@cawantwerpen.be

OO10-PRIVÉ

WAT?

Een project van OO10 (OpvoedingsOndersteuning voor ouders van tieners), georganiseerd door de Antwerpse Opvoedingswinkel. OO10-Privé biedt ouders één of meerdere pedagogische adviesgesprekken rond vragen, bezorgdheden of moeilijkheden bij het opvoeden van jongeren. In de gesprekken wordt er samen met de ouder gezocht naar een aanpak die het best bij de ouder en de jongere past. Binnen OO10-privé vertrekt men steeds vanuit de vraag van de ouder. Iedere opvoedingssituatie is immers uniek.

HOE?

De ouder kan een gesprek aanvragen in de opvoedingswinkel, een Huis van het Kind of op een locatie in de buurt. Hij of zij bepaalt zelf of er daarna nood is aan één of meerdere vervolggesprekken. Gesprekken zijn steeds gratis, anoniem en vrijwillig.

VOOR WIE?

Alle ouders van jongeren tussen 10 en 24 jaar uit Antwerpen met vragen rond de opvoeding van hun tiener(s). Ook de jongere zelf kan betrokken worden, als hij hiermee instemt.

MEER INFO

www.opvoedingswinkelantwerpen.be

OO10-BABEL

WAT?

Een project van OO10 (OpvoedingsOndersteuning voor ouders van tieners), georganiseerd door de Antwerpse Opvoedingswinkel. De OO10-babbel is een initiatief van Vormingplus. Tijdens een aantal sessies komen ouders op een informele manier samen. Thema's die aan bod komen zijn bijvoorbeeld omgaan met sociale media, goede

afspraken maken rond huiswerk en de besteding van zakgeld, ... De sessies worden begeleid door een sociaal-cultureel medewerker van Vormingplus.

HOE?

De bijeenkomsten zijn zo laagdrempelig mogelijk en focussen op de ontmoeting tussen ouders. De sessies worden aangeboden binnen de Huizen van het Kind van de stad Antwerpen. Indien

gewenst is er ook een samenwerking met een organisatie in Antwerpen mogelijk.

VOOR WIE?

Alle ouders van jongeren tussen 10 en 24 jaar uit Antwerpen met vragen rond de opvoeding van hun tiener(s). De sessies zijn anoniem, vrijwillig en gratis.

MEER INFO

Marjan.Blokland@vormingplus-antwerpen.be

STEUNPUNT ADOPTIE

WAT?

Informatie, vorming en ondersteuning (individueel en in groep) voor iedereen die betrokken is bij adoptie. Daarnaast organiseren we adoptiespecifieke vormingen en begeleidingen voor professionals in de welzijnsvoorzieningen, onderwijs en hulpverlening. Centrale thema's zijn: gehechtheid, trauma en verlies, loyauteitsconflicten, identiteitsvraagstukken, omgaan met een onbekende geschiedenis, gevoel van afwijzing, erkenning, ...

HOE?

Per mail, chat, telefonisch of in gesprek kunnen mensen bij ons terecht met individuele hulpvragen. Dit kan ook in samenwerking met reguliere hulpverlening. Er is ook coaching en intervisie voor professionals mogelijk rond adoptiegerelateerde thema's. Met een ruim aanbod aan vormingen en doelgroepspecifieke begeleidingen brengen we mensen samen: ouders, geadopteerde jongeren en volwassenen en professionals.

VOOR WIE?

Iedereen die betrokken is in het adoptieverhaal: geadopteerden, adoptieouders, afstandsouders, professionals en andere geïnteresseerden.

MEER INFO

www.steunpuntadoptie.be

HET VLAGGENSYSTEEM

WAT?

Het vlaggensysteem is een methodiek om seksueel gedrag van kinderen en jongeren correct in te schatten en gepast te reageren. Je kunt dit gedrag beoordelen en indelen in vier categorieën of vlaggen, van aanvaardbaar seksueel gedrag (groene vlag) tot zwaar seksueel grensoverschrijdend gedrag (zwarte vlag). Bij elk type gedrag wordt een aangepaste reactie voorgesteld. De bedoeling is dat 'groen seksueel gedrag' meer ruimte krijgt, en dat je binnen je team tot een betere afstemming komt over de pedagogische lijn die je wilt volgen. Het vlaggensysteem kan ook een hulpmiddel zijn om neutraler en objectiever te communiceren over seksueel gedrag van kinderen en jongeren.

HOE?

Het systeem bestaat uit vier vlaggen (groen, geel, rood en zwart) en zes criteria om seksueel gedrag te beoordelen. Het vlaggensysteem schetst een pedagogische reactie per vlag, waarop je je kunt baseren bij je reactie of aanpak. Er zijn een honderdtal getekende situaties met uitleg en advies. Bij het vlaggensysteem hoort een normatieve lijst en tekeningen van situaties. De normatieve lijst geeft een overzicht van veel voorkomende seksuele gedragingen bij kinderen en jongeren. De tekeningen brengen situaties in beeld. Je kunt ze gebruiken om deze situaties in team te bespreken. Wil je aan de slag met de methodiek? Lees dan het handboek Vlaggensysteem.

VOOR WIE?

De methodiek is in de eerste plaats bedoeld voor begeleiders van kinderen en jongeren: schoolteams en directies, jongerenbegeleiders in het jeugdwerk, instellingen, ... Maar uit gesprekken met begeleiders werd al snel duidelijk dat de methodiek ook steun kan bieden aan ouders en jongeren zelf. Uiteraard hebben zij wel nood aan eigen taalgebruik en aangepaste werkvormen.

MEER INFO

www.vlaggensysteem.be

TIENERS OP VRIJERSVOETEN

WAT?

Verliefde tieners: hoe ga je hiermee om? Hoe maak je niet alleen het aan- en afmaken met hun lief bespreekbaar maar ook de emoties die daarbij horen: angst, onzekerheid, liefdesverdriet? Kan je anders reageren dan met clichés als ‘ander en beter!’ of ‘er zwemmen nog zoveel vissen in de zee’. En wat met de eerste keer? Wat kan en wat kan niet

voor jou? En vooral: hoe bespreek je zoiets met je verliefde puber? Tijdens deze lezing, ontwikkeld door Sensoa, gebruiken we een educatief spel met stellingen en opdrachten. Zo ontdekken ouders dat het beter is om hun eigen verleden, waarden en normen rond relaties niet weg te cijferen, maar er ongedwongen over te praten, zonder hun tiener uit te vragen.

HOE?

Interactieve avondlezing in een 10-tal bibliotheken en CC's in Vlaams-Brabant.

VOOR WIE?

Ouders en jongeren

MEER INFO

Kindbeleid@vlaamsbrabant.be

PEDAGOGISCHE TRAJECTEN (PeTra)

WAT?

Een PeTra is een kort ambulante traject voor kinderen of jongeren met socio-emotionele problemen, hun ouders en de school. Het doel? Talent zichtbaar maken en werken aan kracht. Tegelijk wordt er gefocust op sterktes en kansen bij de ouders en de school. Je hebt er geen idee van wat het met een kind en zijn ouders doet als alles fout lijkt te gaan en er plots wel weer mensen zijn die in krachten en talenten geloven en ze zowaar tevoorschijn helpen toveren!

HOE?

Een PeTra duurt ongeveer vier maanden, met wekelijkse contacten met de jongere en de ouders, geregelde contacten met de school en rondetafelgesprekken met alle betrokkenen. Naast dit individuele spoor, wordt er ook een

groeps gedeelte aangeboden. Op woensdagnamiddag gaat een groep kinderen of jongeren samen aan de slag om (sociale) vaardigheden te oefenen in de praktijk. Het gaat daarbij om ervaringsleren: leren door te doen, stilstaan bij het eigen gedrag en hierover in gesprek gaan. Dit gebeurt vaak op een avontuurlijke, sportieve manier. Het hoogtepunt van het groeps gedeelte is een weekend in de Ardennen: de ultieme test om de theorie in praktijk om te zetten!

VOOR WIE?

Kinderen en jongeren tussen 8 en 16 jaar die school lopen in de regio Genk en die zowel thuis als op school moeilijkheden ondervinden die hun schoolloopbaan onder druk zetten.

MEER INFO

Sanne Van Poppel:

sanne.vanpoppel@genk.be,

0495 71 06 32 of 089 65 42 88

Katrien Greunlinx:

katrien.greunlinx@genk.be,

0497 81 89 58 of 089 65 42 89

De Uitdaging: uitdaging@genk.be, 089 65 42 85,

www.genk.be

Campus O3: info@campuso3.be, 089 36 79 40,

www.campuso3.be

GEZINSWIJZER

WAT?

De gezinswijzer van het OCMW Antwerpen is een praktisch ondersteuningsmiddel voor hulpverleners om opvoedingsthema's bespreekbaar te maken. Het is een veelzijdig document dat kan worden gebruikt bij huisbezoeken, in de spreekkamer of ter voorbereiding op een gesprek.

HOE?

De gezinswijzer bestaat uit een mindmap, een tijdlijn en zes fiches, ingedeeld volgens de leeftijd van het kind (zwanerschap; 0 tot 2,5 jaar; 2,5 tot 6 jaar; 6 tot 12 jaar; 12 tot 18 jaar; 18 tot 25 jaar). Op elke fiche staan verschillende thema's rond opvoeding en onderwijs die besproken kunnen worden met de klant, plus tips om dit goed aan te pakken. Daarnaast vind je er nog extra aandachtspunten, achtergrondinfo en ondersteunende diensten of organisaties.

VOOR WIE?

De gezinswijzer is opgesteld voor maatschappelijk werkers van het OCMW om de thema's opvoeding en onderwijs met hun klanten te bespreken. Uiteraard zijn deze thema's voor alle ouders belangrijk, en kan de gezinswijzer ook gebruikt worden bij andere doelgroepen.

MEER INFO

kansenvoorkinderen@ocmw.antwerpen.be
of 03 338 49 45

OUDERBIJEENKOMSTEN THEMA 'PUBERS'

WAT?

Versillende organisaties kunnen een beroep doen op OSiO (Ouders Steunen in Opvoeding) om ouderbijeekomsten te organiseren. Het is de bedoeling dat ouders ervaringen, verhalen en tips uitwisselen. Ze dragen allen heel wat kennis en ervaring met zich mee, die ze zeker kunnen delen met anderen. Al zijn het niet gewoon praatgroepen: we staan erop dat er altijd een pedagogische insteek is.

HOE?

Een ouderbijeekomst begint altijd met een korte kennismaking met de ouders. Wie zijn ze, hoeveel kinderen hebben ze en hoe oud zijn die, waarom komen ze naar de ouderbijeekomst? In de ouderbijeekomst rond pubers gaan we na de kennismaking met een brainstormoefening op zoek naar kenmerken van een puber. Op deze manier wisselen ouders ervaringen uit, maar kan de begeleider ook wat uitleg geven over bepaalde gedragingen. Vervolgens brengen we thema's aan als luisteren naar je puber, praten met je puber en onderhandelen. Hoe doen ze dit, hoe zouden ze dit anders kunnen doen, ... Ook het thema 'grenzen aangeven' komt aan bod. Als afsluiter staan we nog stil bij positief opvoeden. Hoe houd je het toch nog aangenaam met een puber in huis? Om ouders tot gesprek te laten komen, werken we vaak met kaartjes, stellingen, foto's, ... Zo komen ze gemakkelijker tot een gesprek. Ouders krijgen na de bijeekomst ook een boekje met tips mee naar huis.

VOOR WIE?

Alle ouders zijn welkom.

MEER INFO

osio@votjeugdhulp.be,

www.facebook.com/ouderssteunen

In Vlaanderen en Brussel worden door verschillende organisaties oudercursussen aangeboden.

Op de kalender van www.groeimee.be vind je een overzicht van het aanbod.

Op www.expoo.be vind je een praktijkbeschrijving oudercursussen.

OPVOEDINGSWINKEL GENT

WAT?

Opvoeden doe je elke dag, het is leuk en uitdagend! Maar niet altijd even gemakkelijk, toch? Ouders die willen nagaan of ze goed bezig zijn, of vragen hebben bij het gedrag van hun kind – een puber die met zichzelf in de knoop zit bijvoorbeeld – kunnen terecht bij de opvoedingswinkel. Wij zijn een neutrale, geïnteresseerde gesprekspartner die mee zoekt naar een antwoord. Allereerst luisteren we naar de ouder(s) en opvoedingsverantwoordelijke(n) zelf: hun vraag en beleving staan centraal!

HOE?

Omdat wij het belangrijk vinden dat iedereen ons gemakkelijk kan bereiken, bevinden we ons in het centrum van de stad en komen we met plezier ook op bezoek bij diverse partners (buurthuis, inloopteam, spelothek, tienerwerking, school, ...) in de verschillende Gentse wijken. Op weekdays kan je op afspraak bij ons terecht van 9 tot 20 uur: in de winkel of een organisatie in de wijk. Maar ook zonder afspraak kan je in de winkel langskomen van 9 tot 13 uur (behalve op dinsdag en tijdens de schoolvakantie). Een ondersteuningsgesprek in de opvoedingswinkel duurt ongeveer een uurtje, een traject van meerdere gesprekken (maximaal vijf) is ook mogelijk. We blijven stilstaan bij wat de ouders/opvoedingsverantwoordelijken al ondernomen hebben en welke effecten dit had. Samen zoeken we naar een aanpak op maat. We

werken enkel met de ouders of opvoedingsverantwoordelijken, en vragen om de kinderen of jongeren niet mee te nemen tijdens het gesprek. Ons aanbod is gratis, we werken anoniem en in de moedertaal (indien nodig met tolk). In de winkel vind je ook informatie (folders en boeken) over de opvoeding van pubers. Op de website en in de winkelatalage vind je een maandelijks overzicht van vormingen, bijeenkomsten, ontmoetingsmomenten, ...

VOOR WIE?

Elke ouder of andere opvoedingsverantwoordelijke (begeleider, pleegouder, leerkracht, grootouder, ...) die op zoek is naar een klankbord over de opvoeding van (zijn) kinderen en opvoedingsondersteuning.

MEER INFO

opvoedingswinkel@gent.be,

www.opvoedingswinkelgent.be

OPVOEDBIBLIOTHEEK IN HET HUIS VAN HET KIND LEUVEN

WAT?

Het Huis van het Kind Leuven in het hart van de stad is de toegangspoort tot tal van diensten en activiteiten voor aanstaande gezinnen en gezinnen met kinderen. Aan het ont-

haal wordt men wegwijs gemaakt binnen het Leuvense aanbod: van het consultatiebureau van Kind en Gezin tot de spel- en ontmoetingsruimte en individueel advies. Daarnaast is er ook een opvoedbibliotheek, met een ruim aanbod aan informatie over de opvoeding en ontwikkeling van kinderen en jongeren.

HOE?

De bibliotheek beschikt over een ruim aanbod aan brochures en folders, actuele boeken en educatief spelmateriaal dat gratis geraadpleegd en uitgeleend kan worden.

VOOR WIE?

Iedereen die de zorg opneemt voor kinderen van min 9 maanden tot 24 jaar.

MEER INFO

Op www.huisvanhetkindleuven.be kan u de online catalogus van de opvoedbib raadplegen.

ALS KLEINE KINDEREN GROOT WORDEN

WAT?

Kinderen en jongeren komen vroeg of laat in contact met alcohol, tabak en drugs. Ook gamen is voor velen een leuk tijdverdrijf, zolang het geen verslaving wordt. Ouders weten vaak niet hoe ze hiermee kunnen omgaan en wat ze kunnen doen om problemen te voorkomen. Om hen te ondersteunen, is er 'Als Kleine Kinderen Groot Worden': een eenmalige sessie voor ouders waarbij ze – in groep en op een interactieve manier – opvoedingsvragen bespreken. Er is een versie over tabak, alcohol en drugs, en een versie over gamen. Ouders krijgen nuttige tips om thuis aan de slag te gaan. De belangrijkste boodschap? Als ouder heb je wel degelijk invloed op de keuzes van je kinderen.

HOE?

Onder begeleiding van alcohol- en drugpreventiewerkers of opvoedingsprofessionals gaan de ouders aan de slag.

Er wordt gewerkt met praktische oefeningen en realistische filmpjes die tonen hoe ouders in een gezinscontext omgaan met vragen over tabak, alcohol en andere drugs en over gamen. De filmpjes zijn ondertiteld in verschillende talen (Nederlands, Frans, Engels, Spaans, Pools, Russisch, Roemeens).

VOOR WIE?

Ouders van tieners tussen 10 en 15 jaar die vragen hebben over deze thema's. Er kunnen specifieke sessies worden georganiseerd voor ouders in een maatschappelijk kwetsbare positie en voor Turks en Arabisch sprekende ouders.

MEER INFO

www.vad.be/doelgroepen/ouders/in-de-kijker.aspx
www.druglijn.be/omgaan-met-drugs/ouders.aspx

OPVOEDINGS- LIJN

WAT?

Ouders hebben vaak nood aan een klankbord. Iemand die hen begrijpt, maar ook een antwoord kan bieden op veel vragen. De Opvoedingslijn luistert, ondersteunt, informeert of adviseert.

HOE?

De Opvoedingslijn werkt laagdrempelig, vrijblijvend en anoniem. Vragen stellen kan op drie manieren: op de website www.groeimee.be, via e-mail (opvoedingslijn@groeimee.be) of telefonisch (078 15 00 10).

VOOR WIE?

Vaders, moeders, grootouders, stiefouders, gescheiden ouders, opvoeders ... iedereen die behoefte heeft aan een gesprekspartner.

MEER INFO

www.opvoedingslijn.be

Op expoo.be vind je een praktijkbeschrijving van opvoedingsondersteuning per telefoon en e-mail

RAILS - FIND YOUR TRACK

WAT?

Verminderde schoolprestaties, demotivatie en spijbelgedrag kunnen resulteren in (gedwongen) vroegtijdig onderbreken van de schoolloopbaan. De gevolgen hiervan zijn ernstig: jongeren zonder diploma hebben minder kans op een job, meer kans op (intergenerationele) armoede en lopen een verhoogd risico om in de criminaliteit terecht te komen.

Het percentage jongeren dat vroegtijdig de school verlaat ligt in Brussel met 20 % twee maal hoger dan in het Vlaams gewest als geheel. Het CGG Brussel speelt hier op in met RAILS: een geïntegreerd pakket van interventies naar risicojongeren, hun context en leerkrachten.

HOE?

RAILS bevat een preventief en een curatief luik. In het preventieve luik kan gedacht worden aan ondersteuning van de leerkrachten en de klassenteams. Ouders worden gesensibiliseerd tot een verhoogde betrokkenheid bij hun kind en de schoolcontext en versterkt in hun opvoedingsvaardigheden.

Voor de jongeren is er zowel een individueel, als een groepsaanbod mogelijk dat gericht is op het verbeteren van de sociale interactie, de motivatie en de assertiviteit.

Ouders en leerkrachten worden ondersteund vanuit het gedachtegoed van “Nieuwe Autoriteit en Geweldloos Verzet”.

VOOR WIE?

Leerlingen in het Brussels secundair onderwijs (11-20 jaar) met signalen van een verminderd welbevinden op school en een verhoogd risico op uitsluiting of schorsing.

MEER INFO

Sabine.Bogaert@cgg-brussel.be

OUDERPORTFOLIO

WAT?

De ouderportfolio is een methodiek om, gedurende één of meerdere bijeenkomsten, met groepen ouders aan de slag te gaan rond de overgang van het basisonderwijs naar het secundair onderwijs. We willen ouders meer inzicht geven in de voornaamste veranderingen tussen basis- en secundair onderwijs en staan stil bij de pedagogische vaardigheden die ze daarbij kunnen gebruiken.

HOE?

Deze methodiek is eigenlijk een spiegel: ouders gaan op een ervaringsgerichte wijze aan de slag rond een aantal thema's (kiezen, studeren, structuur, de weg van en naar de

school, ...). Zo bouwen ze nieuwe inzichten op en staan ze stil bij hun rol en inzet als ouder.

VOOR WIE?

Ouders van leerlingen uit de derde graad van het basisonderwijs zijn de belangrijkste doelgroep, maar de methode is ook geschikt voor ouders van leerlingen uit de eerste graad van het secundair onderwijs. Het materiaal is zeker bruikbaar voor laaggeschoolde ouders.

MEER INFO

Johan Boucneau (dienst onderwijsbeleid stad Genk):
johan.boucneau@genk.be, 089 65 42 22.

HET VRIJE-TIJD-SPEL

WAT?

Vrije tijd is belangrijk voor de ontwikkeling van elk kind. Niet alle ouders zijn zich hiervan bewust en het is niet altijd even gemakkelijk om de weg te vinden in het vrijetijdslandschap. Het Vrije-tijd-spel (VT-spel) is een laagdrempelige spelmethode voor 6-24 spelers en richt zich tot anderstalige en Nederlandstalige ouders met kinderen van 3-18 jaar. Het VT-spel brengt op een speelse manier het gesprek over vrije tijd op gang en geeft een breed overzicht van het vrijetijdsaanbod. Daarbij wordt rekening gehouden met de verschillende gradaties talenkennis (Nederlands) van de doelgroep. Door het spel te spelen, krijgen de deelnemers inzicht in het belang van een zinvolle vrijetijdsbesteding en worden ze uitgenodigd om op zoek te gaan naar de vrijetijdsbesteding die past bij hun kind. De deelnemers steken in groep en op een interactieve manier iets op over vrije tijd. Het VT-spel is het resultaat van een aantal jaren veldwerk.

HOE?

Spelonderwijs (en interactief) leren over vrije tijd.

VOOR WIE?

Ben je werkzaam in het onderwijs, jeugdwerkzorg, CLB of maatschappelijk werk en kom je in contact met ouders?

Dan is dit spel iets voor jou!

Ouders met kinderen van 3-18 jaar (doelwitgroep)

MEER INFO

www.de8.be/actuele-werkingen/vrije-tijd/vt-spel.html

Houssein.ElKouy@stad.Antwerpen.be

Christof.Leyssens@stad.Antwerpen.be

Het VT-spel is een initiatief en organisatie van Antwerps integratiecentrum de8 (nu: vzw Integratie en Inburgering Antwerpen) en De Schoolbrug vzw.

TRIPLE P GROEPSPROGRAMMA VOOR OUDERS VAN TIENERS

WAT?

Dit groepsprogramma biedt ouders van tieners heel wat informatie over positief opvoeden, ouders krijgen de kans om onderling ervaringen uit te wisselen en elkaar te steunen en gaan tijdens de sessies actief aan de slag om een aantal vaardigheden in te oefenen. Het doel van het programma is ouders te helpen om emotionele zelfregulatie bij hun tiener te stimuleren en hen sociale vaardigheden te helpen ontwikkelen die ze nodig hebben in hun omgang met anderen. Positief opvoeden van tieners steunt op een goede communicatie tussen ouders en tieners en positieve

aandacht om tieners te ondersteunen in het ontwikkelen van de vaardigheden die ze nodig hebben in hun verdere leven. Het groepsprogramma, dat acht weken duurt, bestaat uit vijf groepssessies van 2 uur en drie individuele (telefonische) sessies, waarbij de toepassing van de strategieën heel concreet wordt besproken.

HOE?

De groep bestaat uit een 12-tal deelnemers die allemaal een werkboek met informatie en oefeningen krijgen. Naast opvoedingsinformatie en het inoefenen van vaardigheden, wordt er veel aandacht besteed aan het op gang

brenge van zelfregulatie bij de ouder. Dit proces moet de ouder in staat stellen om toekomstige vragen en problemen zelf op te lossen.

VOOR WIE?

Ouders die op zoek zijn naar informatie over positief opvoeden en die bereid zijn zich te engageren voor een programma van acht weken. Ook ouders die vastgelopen zijn in bepaalde opvoedingssituaties met hun tieners kunnen nieuwe ideeën opdoen en uitproberen.

MEER INFO

www.triplep.be

WEBINARS OVER OPVOEDEN

WAT?

Een webinar is een online lezing die je van thuis uit kunt volgen via het internet: je ziet en hoort de spreker en volgt zijn presentatie. Dankzij online lezingen over opvoeden worden veel ouders tegelijk bereikt, en dat op een laagdrempelige manier.

HOE?

Om een online lezing te organiseren, heb je natuurlijk een spreker nodig die een boeiende uiteenzetting kan geven over een thema. Daarnaast heb je de nodige technische apparatuur en software nodig om de lezing te kunnen uitzenden. Op expoo.be vind je een draaiboek, uitgegeven door EXPOO en VCOK, dat je op weg kan helpen om zelf een online lezing te organiseren.

VOOR WIE?

Organisaties die opvoedings- of gezinsondersteuning aanbieden en die graag met nieuwe media aan de slag gaan om zo een breed en divers publiek te bereiken.

MEER INFO

www.expoo.be en www.vcok.be

vcok
VORMINGSCENTRUM
opvoeding en kinderopvang

Jongeren, een stand van zaken

Generatie Einstein, generatie Y of alpha ... Het zijn maar enkele van de nieuwe namen die we hebben bedacht voor generaties van jongeren. Daarmee benadrukken we vooral hoe anders jongeren zijn. Terwijl dat generatiedenken ons ook op het verkeerde been kan zetten. Meestal zijn er namelijk meer verschillen binnen generaties dan tussen generaties. Een jongere die al op zijn twaalfde weet dat zij, maar meestal hij, in de bouw wil werken, zal meer lijken op zijn vader dan op een andere twaalfjarige die humane wetenschappen wil volgen en vaak nog geen flauw idee heeft over zijn toekomst.

Zijn jongeren vandaag dan helemaal niet anders dan vroeger? Toch wel, omdat de wereld is veranderd. Maar dat geldt ook voor hun ouders, grootouders, leraren en de rest van de samenleving. Zeker sociale media en technologie worden vaak naar voor geschoven als typerend voor jongeren. En het klopt natuurlijk dat de meerderheid van de tieners vandaag een smartphone en een Facebookprofiel heeft. Maar dat geldt evengoed voor de meeste volwassenen.

Soms lees je dat Facebook op zijn retour zou zijn. Maar als we kijken naar het recentste onderzoeksrapport van Apestaartjaren, hoeft dat niet noodzakelijk zo te zijn. Je kunt Facebook nog het best vergelijken met een vervelend familiefeestje waar je maar niet aan kunt ontsnappen. Je hebt er namelijk erg veel fijne contacten opgebouwd en als je hen wilt bereiken, moet dat wel via de site van Mark Zuckerberg. Maar de meeste jongeren gebruiken naast zijn grote blauwe 'smoelboek' nog heel wat andere sociale mediaplatformen, zoals Snapchat, Instagram, Whatsapp en whatever.

We merken dat jongeren de laatste jaren bewuster met die platformen omgaan, ze worden collectief mediawijzer. Dit heeft natuurlijk veel te maken met de constante waarschuwingen voor mogelijke gevaren. Al kunnen we nog steeds niet spreken van echte 'digital natives' die goed kunnen omgaan met dergelijke technologie. Ja, jongeren zijn sneller weg met wat je zou kunnen omschrijven als de 'knoppenkunde', maar ze scoren vaak nog steeds minder op inhoudelijke en strategische vaardigheden. Denk maar aan een van de grootste uitdagingen die er vandaag bestaan: het zoeken, vinden en inschatten van informatie. Iedereen kent Google, maar slechts weinigen kunnen het optimaal gebruiken. Voor deze uitdaging moet je niet enkel leren kijken voorbij de eerste zoekresultaten, je moet ook een uitgebreid referentiekader hebben om de juiste zoekopdracht te geven én in te schatten of wat je leest ook klopt. Bovendien moet je beseffen dat Google slechts een fractie van het internet ontsluit.

Maar jongeren zijn veel meer dan hun smartphone. Als we de voorbije jaren één ding hebben zien veranderen, dan lijkt het wel een collectieve verbraving. Dit klinkt misschien absurd in tijden van Syriëstrijders, maar de voorbije jaren daalde het alcohol- en druggebruik bij jongeren. In Vlaanderen, maar ook in onze buurlanden. Ook hadden we nog nooit zo weinig tienerzwangerschappen. We hebben wel nog steeds te veel jongeren die in het ziekenhuis belanden door comazuipen,

maar het gedrag van een minderheid is niet tekenend voor de meerderheid. Al is er wel één belangrijk aandachtspunt: na jaren van dalende rookcijfers, bleek in 2015 uit nieuwe cijfers van de Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen (VAD) dat jongeren weer meer beginnen te roken. Is dit een opflakking, of een teken van kentering? We weten het niet. Als we kijken naar de dromen van de Westerse jongeren, dan mogen we onszelf alvast geruststellen. Volgens een onderzoek uit 2015, gepubliceerd in Harvard Business Review, blijken jongeren vandaag vooral belang te hechten aan genoeg vrije tijd, iets wat voor een meerderheid van hen belangrijker is dan een bloeiende carrière. En schrik niet, maar die vrije tijd willen ze dan nog het liefst doorbrengen... met hun gezin en familie.

Over de vraag hoe jongeren naar de toekomst kijken, lijken de onderzoeken elkaar tegen te spreken. Enerzijds komen onze jongeren als optimisten uit de bus, anderzijds weer als sombere zielen. Toch blijken beide beelden correct. We moeten namelijk een onderscheid maken tussen globaal en persoonlijk

JONGEREN ZIJN VEEL MEER DAN HUN SMARTPHONE

optimisme. De jongeren zijn eerder pessimistisch over hoe het met de wereld gaat. Maar met henzelf, persoonlijk? Dat komt wel goed. De Gentse jongerenonderzoekers van Trendwolves vatten het als volgt samen: *'Everything is fucked, everything is ok.'*

Meer lezen?

'Ik was 10 in 2015' van Bert Smits en Pedro De Bruyckere (LannooCampus)

Pedro De Bruyckere

Pedagoog en onderzoeker

... Geld

Ouders willen dat hun kinderen opgroeien tot volwassenen die op eigen benen kunnen staan en een goed en gelukkig leven leiden. Een financieel gezonde situatie opbouwen en in stand houden is daarbij een belangrijk onderdeel.

Door kinderen vroeg te leren omgaan met geld, worden ze voorbereid op de toekomst waarin ze zelfstandig financieel bewuste keuzes kunnen maken.

Attitudes over geld en financieel gedrag van kinderen worden gevormd en beïnvloed door hun sociale omgeving: hun familie, leeftijdsgenoten en de schoolomgeving. In tegenstelling tot wat veel ouders denken, heeft hun gedrag veel invloed op het leen- en spaargedrag van hun kinderen. Goed om weten is dat het nooit te vroeg is om je kinderen met geld te leren omgaan.

Om ouders en andere opvoeders verder op weg te helpen, zijn er ondertussen heel wat hulpmiddelen ontwikkeld.

Vlaams centrum Schuldenlast vzw -

www.vlaamscentrumschuldenlast.be

... Alcohol en drugs

De adolescentie is de periode bij uitstek waarin jongeren in contact komen met alcohol en andere drugs. Het is belangrijk dat jongeren in verschillende settings gesensibiliseerd worden over alcohol- en druggebruik, ook in de gezinscontext. Want gebruik houdt risico's in, nog meer voor jongeren dan voor volwassenen.

Hoewel leeftijdsgenoten tijdens de adolescentie belangrijke referentiefiguren zijn, blijven ouders dit ook. Het is als ouder heel belangrijk om te weten dat hun boodschappen over verantwoordelijk gedrag niet in dovemansoren terechtkomen.

We zien dat ongeveer 55 procent van de 12- tot 18-jarigen hun ouders als vertrouwenspersonen beschouwen en naar hen zouden toegaan bij problemen met alcohol of drugs (VAD-leerlingenbevraging 2012-2013). Het gezin is voor tieners dus een belangrijke plek om te leren stilstaan bij keuzes, kritisch na te denken en een eigen mening te ontwikkelen. Ook over alcohol en drugs. Ouders blijven ondersteunen rond dit thema is dus noodzakelijk.

VAD - www.vad.be

... Media

Kinderen en jongeren besteden steeds meer tijd aan media en dit op steeds jongere leeftijd. Dat roept bij ouders veel vragen op. Met wie chatten ze? Welke websites en apps zijn het meest geschikt? Moet de schermtijd beperkt worden?

Als ouder en opvoeder is het belangrijk om open en positief over media te praten met je kind. Kinderen en jongeren afsluiten van nieuwe media is geen goed idee. Zo lopen ze de kans mis om ervaring op te doen en digitale vaardigheden te ontwikkelen, terwijl ze die in de huidige samenleving hard nodig hebben. Ouders en opvoeders kunnen kinderen begeleiden om op een adequate manier om te gaan met internet en nieuwe media. Mediawijs.be heeft in samenwerking met verschillende partners een dossier ontwikkeld over mediaopvoeding met tips en adviezen om ouders en professionals te ondersteunen.

Enkele tips voor ouders.

- **Praat met je kind.**
- **Laat je kind jou iets leren.**
- **Doe het samen.**
- **Maak samen duidelijke afspraken.**

Welke apparaten mag je kind gebruiken, wanneer?

Mediawijs - www.mediawijs.be

mediawijs.be
KENNISCENTRUM MEDIAWIJSHEID

... Publieke ruimte

Over hangjongeren. Excuseer: chill-jongeren.

Sommige plekken hebben een magische aantrekkingskracht op jongeren: het station, de bushalte, het filiaal van Kruidvat, dat ene bankje bij de school, de kade langs het water, ... Ze zitten er te babbelen, lachen wat, drinken iets, snuisteren, genieten van de zon. Ze 'hangen', zeggen volwassenen. Maar dat vinden tieners zelf veel te beladen. Ze hebben het liever over chillen of socializen. Vrienden zijn het cement van hun leven en de publieke ruimte is voor hen dan ook één grote ontmoetingsplek. Aan een bushalte wacht je op de bus, maar je ontmoet er ook je maten.

Tegelijk staat de manier waarop jongeren de ruimte inpalmen maatschappelijk onder druk. Want ze maken weleens lawaai, staan soms in de weg en worden geassocieerd met overlast, zwerfvuil, druggebruik. De vraag is dus hoe je jongeren hun chill-plekken gunt en toch voorkomt dat conflicten over de publieke ruimte op de spits gedreven worden. Dat is een uitdaging voor de overheid, die jongeren letterlijk ruimte kan geven, maar het is ook een zaak van alle volwassenen. Laten we toe dat jongeren hun deel claimen? Durven we met hen te gaan praten als ze gedrag stellen dat niet door de beugel kan? Of blijven we kiezen voor de gemakkelijkste oplossing, en jagen we ze weg met GAS-boetes? Toegegeven, zo'n gesprek is vaak niet evident, en jongeren zijn niet altijd voor rede vatbaar. Maar ook de typische hangjongeren zijn gevoelig voor respect. Ze willen met respect benaderd worden, net als volwassenen. Dat lijkt alvast een mooi uitgangspunt voor een goed gesprek.

Kind & Samenleving - www.k-s.be

... School

Vorig schooljaar mochten Hanne (19) en Brecht (18) voor het Klasse-project Roadies veertig weken lang proeven van evenveel jobs. Aan het einde van het traject schreven ze deze open brief aan leraren, maar hun oproep spreekt ook ouders aan én professionals die met jongeren werken rond studiekeuze, motivatie en talentontwikkeling.

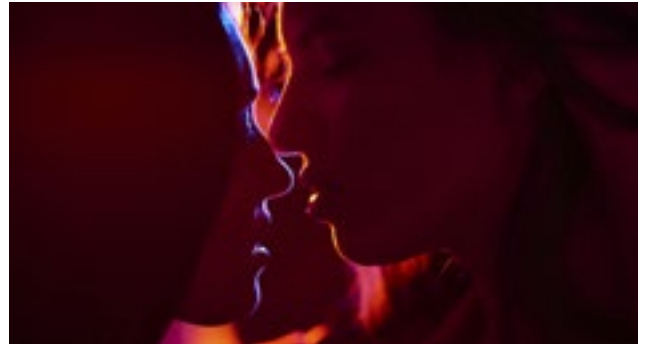
Maak ons gek van enthousiasme

Hanne zag na jaren dromen over de toekomst echt niet welke richting ze zelf uit wou gaan. In onze scholen krijg je immers geregeld advies over wat je als leerling beter niet zou doen. De keuze voor een richting sluit vele andere uit. B-attesten en rapporten met rode cijfers zeggen waar we niet goed in zijn. Wat wij missen, is die positieve keuze. Die maken we pas als jullie ons tonen waar we wél goed in zijn. Willen jullie verder kijken dan de punten? Welk potentieel zien jullie in ons? Hoe zien jullie onze toekomst? Kijk naar Brecht: die zag wiskunde helemaal niet meer zitten. Maar zijn leraar heeft hem nooit opgegeven. Tot Brecht er zelf van overtuigd raakte dat hij het wél kon. Daarom deze oproep: maak ons gek. Gek van enthousiasme. Verruim onze horizon, zelfs als we zagezegd al gekozen hebben, daag ons dan nog uit om de breedst mogelijk ontwikkelde persoonlijkheid te worden. En als we buiten de school talenten ontwikkelen, in sport, jeugdbeweging, of in andere hobby's, doe er dan wat mee. Stel ons gerust, en vertel ons dat we onze tijd mogen nemen. Ook om te falen, als dat nodig is. Toon ons dat een jaar in een mensenleven nooit verloren is als je er lessen uit trekt en er energie uit haalt. Voor ons beiden heeft het alvast ontzettend geholpen om te weten wat we echt willen, om meer zelfvertrouwen te kweken en weer gemotiveerd te raken om dat diploma binnen te halen.

Brecht en Hanne, www.roadies.be

Klasse - www.klasse.be

KLASSE

... Seks

Praten over seksualiteit moet al lang voor de puberteit een plaats krijgen in het gezin. Wachten tot kinderen de eerste tekenen van de puberteit vertonen, is geen goed idee. Vanaf dat moment zijn ouders niet meer de eerste informatiebron en delen jongeren persoonlijke informatie in de eerste plaats met hun vrienden.

Op seksualiteit.be vinden ouders de topics die aansluiten bij elke leeftijd. Bij jonge kinderen zijn dat bijvoorbeeld de verschillen tussen jongens en meisjes, zwangerschap en geboorte en 'verliefd' zijn. Bij kinderen rond 10 jaar ook de lichamelijke veranderingen die op til zijn. Bij oudere tieners komen daar onderwerpen zoals bescherming tegen soa's en anticonceptie bij.

Communiceren over seksualiteit doe je niet alleen met woorden. Ook non-verbale reacties – op 'badkamersituaties' bijvoorbeeld – vertellen hoe je tegenover het onderwerp staat. Ook door niets te zeggen, geven ouders boodschappen mee. Pubers en oudere tieners vinden een vertrouwensband met de ouders nog altijd belangrijk, ook al praten ze niet over hun liefdesleven. Ze vinden het fijn om te weten dat ze bij hun ouders terecht kunnen als ze vragen of problemen hebben. Vragen van ouders gaan vaak over seksueel gedrag: is dit gedrag normaal of niet en hoe reageer ik erop? Meer over normaal en grensoverschrijdend gedrag vind je in het Vlaggensysteem en de bijhorende normatieve lijst over de seksuele ontwikkeling en normaal seksueel gedrag per leeftijd. Voor begeleiders en organisaties is het is in elk geval noodzakelijk om proactief een beleid rond seksualiteit uit te werken. Zo kunnen opvoeders normaal gedrag een plaats geven en snel en adequaat actie ondernemen als er zich toch incidenten voordoen.

Sensoa – www.sensoa.be

Vlaams
expertisecentrum
voor
seksuele
gezondheid **SENSOA**

... Veerkracht

Ouders en opvoeders spelen een bijzonder belangrijke rol bij het ontwikkelen van veerkracht bij kinderen en jongeren. Eén onderdeel van veerkracht is dat je weet om te gaan met de negatieve emoties die je bij een tegenslag ervaart. Het reguleren van onze emoties leren we al tijdens de allervroegste interacties met onze ouders, wanneer ze ons troosten, een teveel of te weinig aan prikkels aanpakken, en geleidelijk aan woorden helpen geven aan wat we voelen. Het is daarbij belangrijk dat kinderen frustraties ervaren en leren dat deze te hanteren zijn. Het blijft wellicht doorheen de hele opvoeding van onze kinderen een balanceren tussen hen de kans geven om fouten te maken en deze zelf te herstellen en zo vertrouwen in eigen kunnen te verwerven, en hen te ondersteunen bij het hanteren van tegenslagen. Veerkrachtige jongeren halen zelfvertrouwen en hoop uit de ervaring dat ze graag gezien worden, dat ze de moeite waard zijn. Hun ouders zijn voldoende betrouwbaar, beschikbaar en betrokken. Ouders moeten niet perfect zijn, 'goed genoeg' volstaat. Wat telt is dat kinderen zien dat hun ouders ook fouten maken en vooral ook hoe ze deze trachten te herstellen. Opvoedingsdeskundigen kunnen veel betekenen wanneer ze ouders ondersteunen in het empathisch reageren op hun kinderen. Ze kunnen daarbij een voorbeeldfunctie opnemen door de vragen waarmee ouders worstelen ernstig te nemen, zich voldoende te verplaatsen in de ouder. Ook opvoedingsdeskundigen mogen fouten maken en kunnen aan ouders tonen hoe je fouten kunt herstellen. Tenslotte kan hij ook de kwaliteiten van de ouder benoemen en daarmee diens vertrouwen in het eigen kunnen opkrikken.

Awel vzw - www.awel.be

... Vrienden

In de huidige samenleving spelen leeftijdsgenoten of peers een belangrijke rol in het leven van jongeren. Peer support is gebaseerd op het gegeven dat jongeren andere jongeren, hun peers, kunnen helpen. Ze luisteren, spreken met elkaar over allerlei onderwerpen en ondersteunen elkaar. Door hun betrokkenheid kunnen jongeren een reële steun voor elkaar betekenen. Bovendien leren jongeren op die manier onderwerpen bespreekbaar te maken, doorbreken ze taboes en spelen ze in op problemen. Jongeren krijgen vaak te weinig kansen om bepaalde zaken in vraag te stellen. Ze hebben er nochtans wel nood aan en ze willen hierin ook bevestigd worden door hun peers. Dit kan de weerbaarheid van jongeren versterken. Doordat peers in een gelijkaardige situatie zitten, hebben ze vaak betere inzichten in situaties dan begeleiders. Hierdoor zijn ze vaak ook beter om in een toegankelijke taal uitleg te geven en in dialoog te treden. Bovendien zijn opmerkingen van peers vaak makkelijker te accepteren aangezien er sprake is van een meer wederzijdse en gelijke relatie. Onderschat als als ouder en opvoeder het belang van vrienden niet. Veel ouders vinden hun kinderen trouwens asociaal als ze met hun gsm bezig zijn, maar weet dat 71 procent van de jongeren hun gsm gebruikt om in contact te blijven met vrienden. Praat met kinderen over hun vrienden en het belang dat ze hieraan hechten, maar heb ook oog voor een kind als het (bijna) geen vrienden heeft en zich echt eenzaam voelt.

Jong & Van Zin - www.jongenvanzin.be

... Psychisch welbevinden

Zitten onze jongeren psychisch goed in hun vel? Iedere ouder vraagt zich weleens af of dochter of zoon zich wel goed in zijn vel voelt. Zo vormt de adolescentie een periode met veel veranderingen voor zowel ouder als kind. Maar cijfers uit wetenschappelijk onderzoek stellen ons gerust. Eigenlijk gaat het goed met onze jeugd. Over het algemeen blijkt dat onze Vlaamse jongeren een hoge levenstevredenheid hebben. Al is er steeds een keerzijde aan de medaille. Een op de vijf jongeren hebben (af en toe) last van psychische problemen en uit cijfers van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) blijkt dat emotionele problemen zoals angststoornissen, depressieve gevoelens en slaapproblemen de afgelopen vijf jaar sterk zijn toegenomen. Aansluitend hierbij vormt zelfdoding de op één na belangrijkste doodsoorzaak bij jongeren, na verkeersongevallen. Het is dus belangrijk om voldoende aandacht te schenken aan het psychisch welbevinden van onze jongeren.

Hoe kun je deze problemen herkennen? Wanneer jongeren zich niet goed in hun vel voelen, treden vaak veranderingen op in hun gedrag: woede-uitbarstingen, spijbelen, problemen met slapen, verminderde prestaties op school, ... Daarnaast kunnen jongeren ook op psychisch vlak een verhoogde mate van somberheid, angst of hopeloosheid vertonen. Wanneer je één van deze signalen opmerkt, wacht dan niet maar ga het gesprek aan. Wanneer praten niet voldoende helpt, zoek je best hulp bij een vertrouwenspersoon, huisarts, psycholoog of psychiater.

VVGG (Vlaamse Vereniging voor Geestelijke Gezondheid) - www.geestelijkgezondvlaanderen.be

... Radicalisering

'Radicalisering' en identiteitsontwikkeling worden vaak in één adem genoemd. Adolescenten en jongvolwassenen doorlopen allemaal een zoektocht waarbij ze antwoorden moeten vinden op vragen als 'wie ben ik?', 'waar geloof ik in?', ... Dit proces maakt deel uit van een levensfase en dat daar af en toe een radicale overtuiging mee gepaard gaat, is niet zo uitzonderlijk. Dat zijn radicale ideeën eigenlijk ook niet: ze zijn van alle tijden en kennen vele vormen, met als gemeenschappelijke noemer een duidelijk onderscheid tussen wat 'goed' en 'slecht' is.

Het is evenwel verontrustend dat sommige van onze jongeren een proces aangaan waarbij hun verbinding met de maatschappij op de helling wordt gezet. In de praktijk zien we dat het in deze complexe maatschappij vaak onduidelijk lijkt 'wie je bent' en 'waar je toe behoort'. Daardoor is het geen eenvoudige opdracht om de verschillende 'deeltjes' van de identiteit met elkaar te verbinden tot een duidelijk geheel. Dit maakt jongeren kwetsbaarder voor een radicaal gedachtegoed dat stelt dat er maar één waarheid is en dat je een 'goed mens' bent zolang je die waarheid volgt.

In het 'radicaliseringsdebat' wordt er snel vanuit gegaan dat de problematiek enkel verband houdt met opvoedingsproblemen, maar wij zien het fenomeen als een symptoom van de moeilijkheden die zich voordoen in de verbinding van de jongere met zijn gezin, de instituten en de maatschappij. In ons werk horen we ouders vaak zeggen: 'It takes a village to raise a child'. Een wijsheid die ons vertelt dat iedereen een belangrijke bijdrage kan leveren aan de zoektocht naar een sterke identiteit.

OTA Vlaams-Brabant - www.ota-vlaamsbrabant-brussel.be

... Scheiding

‘Na een scheiding wordt men ex-partner maar geen ex-ouder.’ Het is een veel gehoorde en vaak gebruikte zin in onderzoek rond ouderschap na echtscheiding. Hij bevat dan ook een kern van waarheid: je blijft altijd de ouder van je kind(eren), ongeacht veranderingen en transities in de gezinssamenstelling. Toch ben je niet meer dezelfde ouder, een echtscheiding dwingt je om je ouderrol te herdefiniëren. Iedere ouder gaat hier anders mee om en herdefinieert zijn ouderrol anders na een echtscheiding. Professionals kunnen ouders hierbij zeker een helpende hand bieden.

Toch blijkt uit onderzoek dat er zaken zijn die gescheiden ouders kunnen doen om de transitie naar het nieuwe gezin voor kinderen zo optimaal mogelijk te laten verlopen. Als eerste kunnen ouders tijdens de scheiding eerlijk, maar op kindermaat, uitleggen waarom ze uit elkaar gaan. Daarbij is het ook van belang dat je een mogelijk schuldgevoel bij je kind(eren) wegneemt. Ook het samen spreken over de beslissingen omtrent je kind(eren) en ze hier eventueel bij betrekken, is van belang. Dat geeft hen een blik op de toekomst en daardoor een houvast. Ten tweede blijkt ouderlijk conflict nefast te zijn voor het welbevinden van kinderen. Vooral de zogenaamde vechtscheidingen kunnen slopend zijn en een negatieve impact hebben op hun welbevinden. Als laatste is ook een blijvende betrokkenheid van belang. Daarbij is niet zozeer de hoeveelheid tijd met je kind(eren) belangrijk, maar wel hoe je deze tijd samen doorbrengt. Je kind(eren) warmte en liefde geven, met ruimte voor het stellen van grenzen, blijft ook na echtscheiding een belangrijk aspect van de opvoeding.

Kim Bastiaens - onderzoek “Scheiding in Vlaanderen”, CELLO, Universiteit Antwerpen - www.scheidinginvlaanderen.be

... Zit- en schermtijd

Gezondopvoeden.be biedt info en tips aan ouders van kinderen van 2 tot 18 jaar die hun kinderen gezond willen opvoeden. Met behulp van artikels, filmpjes, interactieve tests en doe-opdrachten leren ouders hun opvoedingsvaardigheden aanscherpen binnen de thema's voeding, beweging, zitgedrag en schermtijd, roken, alcohol en drugs. Uit de bezoekersaantallen blijkt dat veel ouders van tieners vragen hebben over het zitgedrag en de schermtijd van jongeren. De jeugd brengt heel wat tijd zittend door, heel vaak voor een scherm. Denk maar aan tv, games, smartphones, ... Deze langdurige en ononderbroken zittijd heeft negatieve gevolgen voor de gezondheid van de jongere, dat is ondertussen overvloedig bewezen. Op gezondopvoeden.be vinden ouders concrete tips om de schermtijd van hun tieners in te perken tot maximum twee uur per dag. Zo bekijken ouders bijvoorbeeld best kritisch welke toestellen (tv's, pc's, tablet, ...) ze in huis halen of hebben. Alle schermen uit het huis verbannen is immers geen haalbare oplossing. En ook niet wenselijk: televisieprogramma's en computerspelletjes zijn leuk en kunnen soms leerrijk zijn, werken met computer en nieuwe media zijn noodzakelijk voor heel wat schoolwerk. Maar is het echt nodig om een televisie of computer op de slaapkamer van de jongere te hebben? En staat er een tv of computer op de kamer van de ouder(s)? Vergeet niet dat ouders nog steeds een voorbeeldfunctie hebben. Daarnaast maken ouders best duidelijke afspraken over hoe vaak en hoe lang jongeren tv mogen kijken, computeren of gamen. Voor een concrete aanpak en voorbeelden kan je terecht op de website.

VIGeZ - www.gezondopvoeden.be

Complexer, maar ook intenser

Of het vroeger makkelijker was om pubers op te voeden? Tja, toen was ik natuurlijk zelf de puber – *nen brave*, dat wel – en nu sta ik aan de andere kant, dus dat valt moeilijk te vergelijken. Ik denk vooral dat de wereld veranderd is. Het leven van pubers is complexer, maar ook intenser geworden. Mijn drie kinderen zappen tussen onze knusse zetel en de virtuele wereld van Facebook en Twitter. Ze kamperen op festivals en komen thuis om te chillen. Of om over politiek te praten, heel af en toe. Mondiger dan vroeger zijn ze in elk geval. Het gemak waarmee zij over gevoelens en relaties praten: dat was in mijn tijd toch anders. En als je ziet wat ze allemaal op Facebook posten... Eigenlijk geniet ik enorm van hun openheid: de momenten waarop ons huis gevuld is met de kinderen en hun vrienden, die allemaal even direct met ons – de oudjes – omgaan.

Vroeger waren we misschien wat stiller thuis, we moesten vaker luisteren. Toch herinner ik me vooral de kansen die ik van mijn ouders heb gekregen. Pas later, als je ouder wordt, besef je hoe belangrijk die kansen zijn. Studies, hobby's, de jeugdbeweging: alles was mogelijk. Zelfs toen ik koos voor burgerdienst in plaats van het leger hebben mijn ouders dat geaccepteerd. Vanzelfsprekend was dat niet in die tijd, maar ze gaven me die kans. Dat is precies wat ik ook voor mijn kinderen wil doen: hen alle kansen geven. Of beter: hen leren om kansen te grijpen. En het lijkt te werken, want ze groeien op tot geëngageerde, sociale mensen. Hier en daar loopt het soms wat moeilijker, met de hogere studies bijvoorbeeld. Maar we hebben vertrouwen in onze kroost. Of het nu gaat over een studie, een job of

een lief, ik hoop dat ze op hun pootjes terecht komen.

Al zijn er ook crisismomenten geweest, met alledrie onze kinderen. Hun puberteit was telkens anders, maar sowieso waren er af en toe goede gesprekken nodig. Grenzen trekken was dan de boodschap. En zoon of dochter

*Dat is wat ik
voor mijn kinderen
wil doen:
hen leren om
kansen te grijpen*

confronteren met een belangrijke vraag: hoe wil jij je leven in handen nemen? Ik vind het belangrijk om zulke gesprekken te voeren, maar ik moet toegeven dat mijn vrouw in de opvoeding het voortouw neemt. Politiek legt ontzettend veel beslag op je tijd en dus ook op je gezin. Een heel actieve vader ben ik dus nooit geweest. Gelukkig staat mijn echtgenote garant voor huiselijkheid en

gezelligheid. Zij maakt van ons huis een echte thuis, waar onze kinderen graag samen zijn. Maar treedt ook op als het nodig is. Terwijl ik vaker de tolerante ben. Dat vindt mijn vrouw niet altijd even fijn: zij is dan 'de strenge', terwijl van papa alles mag. Al kan het mij soms ook te veel worden. Als ik écht boos ben, is het menens. Dat accepteren mijn kinderen ook.

Vertrouwen is het sleutelwoord in onze opvoeding, denk ik. Net zoals ik vroeger vertrouwen kreeg van mijn ouders, geef ik dat nu aan mijn kinderen. Als er iets niet goed gaat, dan horen we het wel. Daarom vind ik het niet zo moeilijk om onze kinderen los te laten. Ik hoop dat alle ouders dat vertrouwen kunnen krijgen en behouden. Net daarom zijn de Huizen van het Kind zo'n vooruitgang. Hopelijk helpen die huizen ons, ouders, om complexloos over opvoeding na te denken. Ik hoop vooral dat ze een positieve boodschap uitsturen: *beste ouders, het is fantastisch dat jullie kiezen voor een warme opvoeding!*

Jo Vandeurzen

*Vlaams minister van Welzijn,
Volksgezondheid en Gezin*

Jongeren aan het woord

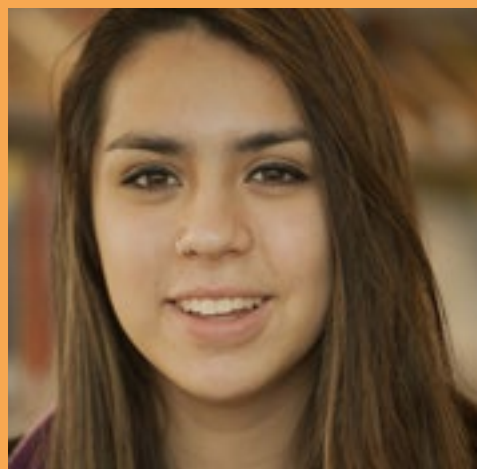
Citaten van jongeren uit:

- Interview met jongeren tijdens kermis te Leuven
- Getuigenissen van jongeren die meewerkten aan de publicatie van het Kenniscentrum van het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen: 'Jong, Met een hart voor familie', een uitgave van Lannoo Campus, redactie: Kathleen Emmerly, Lut Verstappen, Eline Mechels.

*De vervuiling
van de aarde
zou moeten verbeteren*

Noor, 14 jaar

*Ideale ouders
leven met je mee,
beschermen je en
zijn er voor je
bij problemen*

*Ik vind het hebben
van een diploma
heel belangrijk*

Macy, 12 jaar

*Ik vind
zekerheid hebben
heel belangrijk*

Jonas, 17 jaar

*Ik vind gelukkig
zijn en veel liefde krijgen
heel belangrijk voor
mijn toekomst*

Angelique, 17 jaar

*Ouders moeten
'falen' relativeren,
blijven aanmoedigen,
bijvoorbeeld zeggen
'volgende keer beter'*

*Meekijken
naar mijn toekomst
en mij raad geven*

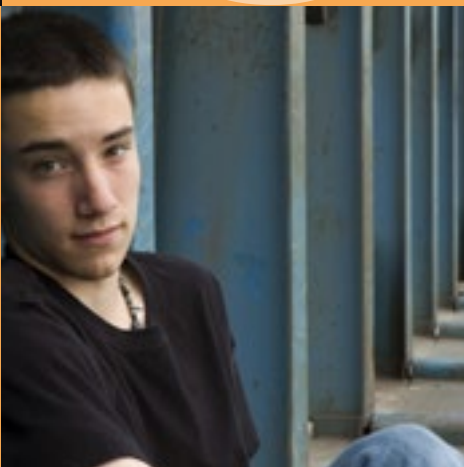
Bart, 17 jaar

*Het belangrijkste
aan opvoeding is
steun, respect en
goede manieren*

*Ideaal zijn ouders die
je wat vrijheid laten,
maar ook niet
overdrijven*

*Belangrijk voor mijn
toekomst is het hebben
van geld, geluk en liefde*

Céleste, 14 jaar

**‘Omgaan met diversiteit
moet een basiscompetentie
zijn voor iedereen die met
mensen werkt’**

Interview

Zijn boek ‘Superdiversiteit’ is een aanrader voor iedereen die met mensen uit verschillende culturen samenwerkt. ‘We moeten voorbij het wij-zij-denken geraken en aanvaarden dat diversiteit en migratie nu niet meer de uitzondering zijn, maar de regel’, zegt socioloog Dirk Geldof (Universiteit Antwerpen, Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen & Karel de Grote-Hogeschool).

Door Stefanie Van den Broeck

EXPOO: Uw laatste boek gaat over superdiversiteit. Wat houdt dat precies in?

Dirk Geldof: ‘Het is in elk geval geen synoniem van “de multiculturele samenleving”, zoals we die kennen van de voorbije decennia. Dat woord is een poging om de veranderende werkelijkheid te benoemen zoals we die nu zien in grote steden en ook steeds meer daarbuiten. Er zijn twee heel belangrijke aspecten. Ten eerste is de migratie sinds de val van de Berlijnse muur sterk gestegen in alle Europese landen. Daardoor ontstaan zogenaamde “majority minority cities”: steden waar meer inwoners zijn mét een migratie-achtergrond dan zonder. Brussel is een voorbeeld, maar ook Amsterdam, Rotterdam en – een beetje onverwacht misschien – Genk. Antwerpen zal voor het einde van dit decennium ook zo’n stad worden. Trouwens: als je kijkt naar de jongste leeftijdsgroepen, dan is dat al op veel meer plaatsen het geval. 72 procent van alle kinderen die in Antwerpen wonen, hebben zo’n migratie-achtergrond.

Ten tweede groeit ook de diversiteit binnen de diversiteit. Veertig jaar geleden waren er telkens maar een beperkt aantal herkomst- en bestemmingslanden. De meeste migranten in ons land kwamen toen uit Zuid-Europa, Marokko en Turkije. Maar zij zijn hun “monopolie” op migratie nu volledig kwijt. (glimlacht) Daardoor is diversiteit veel complexer geworden, en gaat het bovendien veel breder dan enkel etniciteit: er worden veel meer talen gesproken, er zijn veel meer religies, veel meer sociaal-economische posities, verblijfsstatuten, ... Superdiversiteit wijst dus op een normalisering (de meerderheid onder ons heeft een migratie-achtergrond) én complexiteit.’ >>

EXPOO: Welke invloed heeft die diversiteit op gezinnen?

Dirk Geldof: ‘Er is sprake van een tweede “detraditionaliseringsgolf”. De eerste kwam er vanaf de jaren 60: toen kreeg je meer gezinsvormen. In plaats van de traditionele mama, papa en twee (of meer) kinderen, begon je nieuw-samengestelde gezinnen te zien, homokoppels, alleenstaanden. Daar kwamen ook allemaal nieuwe opvoedingsvormen uit voort. Nu is er een nieuwe golf aan de gang: steeds meer gezinnen zijn diverser. En daardoor zijn er ook meer opvoedingsstijlen: de ene kiest voor het onderhandelingsmodel, de andere laat het ouderlijk gezag meer gelden. In sommige gezinnen is er totale gelijkwaardigheid, bij anderen bijvoorbeeld een patriarchale structuur.’

EXPOO: En hoe zou u de jongeren van vandaag typeren?

Dirk Geldof: ‘Die zijn natuurlijk ook diverser, maar het is heel belangrijk om niet alleen naar hun etniciteit te kijken. In de eerste plaats zijn dat allemaal jongeren anno 2015, die bezig zijn met hun leven, sociale media, games, ... En het is ook de eerste generatie die opgroeit in die superdiversiteit: voor hen is dat vaak de normaalste zaak ter wereld.’

EXPOO: Hebben oudere generaties het daar moeilijker mee?

Dirk Geldof: ‘Globaal genomen wel. Zij hebben de samenleving zien veranderen en voor sommigen gaat dat toch gepaard met een verlieservaring: vroeger kenden ze iedereen in de wijk en konden ze met iedereen praten. Nu zijn er ineens veel meer talen, religies en culturen.’

EXPOO: Is opvoeden ook moeilijker geworden?

Dirk Geldof: ‘Ouders en jongeren worden dagelijks geconfronteerd met diversiteit: verschillende waarden, religies, opvoedingsstijlen. Dat is vaak onbekend terrein en het kan dus voor twijfel zorgen. Dat geldt trouwens zowel voor ouders met als zonder migratie-achtergrond. Maar ook hier speelt er veel meer dan enkel die etniciteit. Het opleidingsniveau van ouders is bijvoorbeeld ook een belangrijk verschil.’

je maar beter meteen stoppen met deze opleiding.’

EXPOO: Kun je dat leren?

Dirk Geldof: ‘Vroeger had je van die boeken voor managers: ik ga op zakenreis naar Japan, wat moet ik weten? (lacht) Maar die vlieger gaat al lang niet meer op. Nu gaat het eerder om een basishouding. Daarvoor is het belangrijk om diversiteit goed te kaderen, zoals ik in mijn boek heb geprobeerd. Ook omgaan met verschillen is uiteraard

DE DIVERSITEIT IN DE SAMENLEVING MOET MEER WEERSPIEGELD WORDEN IN HET ONDERWIJS EN DE HULPVERLENING

EXPOO: Welke rol kunnen opvoedingsondersteuners spelen?

Dirk Geldof: ‘In de eerste plaats moeten zij hun werk goed doen: nabij ouders en jongeren zijn, enthousiasme uitstralen, ... Dat geldt voor alle opvoeders: een leerkracht moet vooral een goede leerkracht zijn voor alle leerlingen, een voetbaltrainer moet iedereen warm kunnen maken. En omgaan met diversiteit moet voor elke opvoedingsondersteuner een basiscompetentie zijn. Of eigenlijk gaat het nog breder: iedereen die met mensen werkt, moet dat onder de knie krijgen. Dat zeg ik ook tegen mijn studenten Sociaal Werk: als je niet kunt omgaan met diversiteit, kun

cruciaal: leren functioneren in een pluralistische omgeving waar mensen een andere achtergrond hebben dan jij. Maar er is vooral een normaliseringsproces nodig. Etnische verschillen mogen niet het eerste kenmerk zijn dat je opvalt bij de ander. Stel dat jij hier met een hoofddoek zou zitten, dan blijf ik jou in de eerste plaats zien als journalist. Daarnaast ben je ook vrouw en moslima, maar dat is nu misschien niet relevant. Als opvoedingsondersteuner heb je in de eerste plaats een bezorgde ouder voor je zitten. Het is belangrijk om niet in stereotiepen te denken maar in personen.’

EXPOO: Toch worden veel professionals onzeker omdat ze die andere culturen niet goed genoeg kennen.

Dirk Geldof: ‘Er kan inderdaad een zekere handelingsverlegenheid ontstaan. Doorheen de jaren is er veel geworsteld met cultuurverschillen. In de jaren 80 en 90 was de sfeer heel optimistisch: leve de verschillen. Maar in het begin van deze eeuw is die mentaliteit compleet omgeslagen: ineens werd er op zoek gegaan naar schuldigen. De integratie lukte zogenaamd niet, omdat de “kutmarokkanen” zich niet wilden aanpassen. De oorzaak werd volledig gelegd bij cultuur, religie, etniciteit. Dan doe je aan “blaming the victim” en dat helpt niemand vooruit. Nu moeten we evolueren naar vormen van divers-sensitief werken. Niet culturaliseren, maar ook niet cultuurblind zijn. Er zijn twee Antwerpse organisaties die dat heel goed doen: De Touter en De Tandem. Eén derde van hun personeel heeft een migratie-achtergrond en de hele ploeg weet heel goed hoe ze ouders moeten benaderen. Door in de eerste plaats te luisteren en erkenning te geven, en niet zomaar op tafel te slaan: hier gebeurt het zo!’

EXPOO: De opvoedingsondersteuning blijft voorlopig wel een wereld van voornamelijk hoogopgeleide blanken.

Dirk Geldof: ‘Ja, op dit moment lopen we nog achter, maar ik verwacht de komende tien jaar een grote inhaalbeweging. De diversiteit in de samenleving moet meer weerspiegeld worden in het onderwijs en de hulpverlening. Al hebben we

geen Marokkaanse hulpverleners nodig voor Marokkaanse gezinnen. Het moeten gewoon diverse teams worden, waarin overleg voorop staat. Ik besef wel dat veel organisaties meer diversiteit willen, maar dat ze vandaag nog niet altijd de geschikte mensen vinden. Enerzijds omdat er nog altijd te weinig jongeren met een migratie-achtergrond doorstromen naar het hoger onderwijs, al groeit hun aantal wel. Maar anderzijds wordt er – vaak onbewust – nog gediscrimineerd. Selectiecommissies moeten diverser zijn, en ook de manier van recruterende moet veranderen. Met een gewone vacature op je website bereik je lang niet iedereen. Waarom niet doelbewust gaan headhunen onder jongerenwerkers of gezinswetenschappers, bijvoorbeeld?’

EXPOO: Ten slotte zijn netwerken heel belangrijk binnen opvoeding. Hoe zijn die geëvolueerd binnen de superdiverse samenleving?

Dirk Geldof: ‘In de blanke middenklasse zijn die netwerken vaak nog vrij klassiek: naast het kerngezin zijn er de grootouders, familie en eventueel wat vrienden die bijspringen in de opvoeding. Bij mensen met een migratie-achtergrond speelt vaker ook de ruimere familie een rol. Maar het valt vooral op dat hun netwerken over de grenzen heen lopen. Neem nu Fatima. Zij is hier geboren, haar oudste broer in Marokko. Die jongen woont in Rotterdam, Rijsel en Parijs. Er wordt dus heel veel gebeld, gemailld en geskypet. Als opvoedingsondersteuner moet je daar ook rekening mee houden:

soms kan het helpen om een puber met problemen eens een maand op vakantie te sturen bij die strenge nonkel in Frankrijk, of om de begripvolle oma in Marokko eens samen op te bellen.’

EXPOO: Zal het “hokjesdenken” ooit helemaal verdwijnen?

Dirk Geldof: ‘Nee, helaas niet. Maar ik geloof wel in normalisering bij grote groepen in de samenleving. En ik hoop dat we snel afstappen van het idee dat integratie gepaard moet gaan met assimilatie: dat iedereen die in Vlaanderen wil wonen ook ‘Vlaams’ moet worden en zijn eigen cultuur en identiteit moet loslaten. Dan zit je nog altijd in het wij-zij-denken en daar moeten we dringend vanaf. Dat beeld van assimilatie – een samenleving waarin iedereen op dezelfde manier denkt en handelt – is veel te statisch. Migratie is niet iets wat ooit stopt. Integendeel: elke dag arriveren er weer nieuwkomers. Zij zijn telkens opnieuw de eerste generatie.’

Meer lezen? ‘Superdiversiteit. Hoe migratie onze samenleving verandert’ van Dirk Geldof verscheen zopas bij Acco in de vijfde, geactualiseerde druk.

Uitdagingen voor de toekomst

Ouders en jongeren staan voor grote uitdagingen in deze diverse en snel evoluerende maatschappij. En welke rol moet opvoedingsondersteuning en de Huizen van het Kind hierin opnemen? Die vraag stelden we aan academici, beleid- en praktijkwerkers.

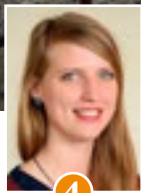
1

2

3

4

5

6

7

1 To raise or not to raise?

Wanneer ik aan mijn collega's, mijn netwerkpartners, mijn vrienden en mijn dochters naar de uitdagingen vraag voor deze generatie van ouders en opvoeders, krijg ik een indrukwekkende lijst: sommige geformuleerd als een duidelijke zorg, sommige als een strijdpunt, andere als een neutrale vaststelling. Er zitten verrassende, nieuwe en actuele uitdagingen tussen, maar andere dateren volgens mij nog van voor Aristoteles. Uitdagingen in de opvoeding zijn een eeuwig thema: kinderen met vallen en opstaan begeleiden naar de 'grotensenwereld', grenzen stellen, waarden en normen meegeven, kinderen durven frustreren en hen hiermee leren omgaan. Wat het actueler maakt, is de kwestie dat die grenzen en frustraties niet de autonomie noch de uniciteit van het kind mogen aantasten

of boycotten. Grenzen blijven stellen in een wereld die onbegrensd lijkt, is absoluut een nieuwe uitdaging.

Een thema dat absoluut niet nieuw is maar exponentieel blijft groeien, is de kinderarmoede: 24 procent van de kinderen in Genk groeit op in een kansarm gezin. Hoe kunnen zij ongeschonden groot worden? Welke tools hebben wij in handen om ouders te ondersteunen in hun opvoedingstraject dat chronisch getekend wordt door beperkingen, een gevoel van tekortkomen, frustraties, uitsluiting, onbegrip en armoede? Tijd nemen om écht naar hen te luisteren, een klankbord te zijn, gelegenheid te bieden om te reflecteren, letterlijk buiten de sleur van de routine. Samen met hen zoeken naar haalbare succeservaringen, soms dingen kunnen en durven loslaten, concreet

maken en samen doen waar goed enough parenting voor staat.

Een andere uitdaging waar we ons dagelijks het hoofd over breken, is ontmoetingen realiseren tussen ouders van alle slag. Het samenbrengen van ouders in een 'gezonde mix'. Dat begrip alleen al. Ouders die fundamenteel anders denken, een andere geschiedenis hebben en een andere toekomst nastreven voor hun kinderen. Geen sinecure. Welke balans streven we daarna? Moeilijk! Natuurlijk blijven we investeren in spontane en georganiseerde ontmoetingen, waar zoveel te zien, te horen en samen te ontdekken valt. Kortom: nog veel werk aan de winkel en uitdagingen volop in Campus O³!

Hilde Haerden,

Algemeen coördinator Campus O³

2 Pedagogische plekken

Een pedagogische bekommernis om de nieuwe generatie laat zich niet inrichten in multifunctionele centra die 'diensten op maat' aanbieden, maar vindt plaats in pedagogische plekken. Pedagogische plekken zijn plekken waar men niet in de eerste plaats met zichzelf bezig is, maar met iets. En waar dat iets belangrijker is of wordt dan de eigen behoeften. Het is doordat men voor kinderen en jongeren een wereld opent dat kinderen of jongeren 'zin' kunnen vinden. Opvoeding is niet zeggen wat jongeren moeten doen, maar maken dat de wereld (de dingen, de woorden, de praktijken) hen iets kan zeggen, hen kan aanspreken en ze ermee aan de slag kunnen.

Zo is de pedagogische uitdaging die de nieuwe (sociale) media stellen niet in de eerste plaats de vraag hoe ze in te zetten om het studeren efficiënter en effectiever te laten verlopen, maar wél hoe ze in te zetten om de dingen, de dieren, de wereld, de getallen, de motoren, ... echt te laten spreken. Dat wil zeggen: maken dat wat op het scherm verschijnt niet alleen de aandacht vangt (om bezig te houden of iets te verkopen), maar de aandacht vormt en verdiept tot een interesse: niet iets wat ik kies, maar iets wat mij aantrekt, aanspreekt of kan inspireren. Letterlijk: iets wat jongeren levensgeest of adem geeft, niet alleen een richting maar ook goesting om te oefenen, te leren, om eraan te beginnen.

Pedagogische plekken zijn overal: een werkatelier, een klas, thuis, bij opa in de tuin, ... Kortom overal waar kinderen of jongeren kunnen aanvoelen hoe anderen in de wereld staan en hiermee omgaan, overal waar ze een betrokkenheid ervaren op de wereld, maar ook ervaren dat ze ermee aan de slag kunnen. Pedagogische plekken brengen de wereld tot spreken, ze houden niet voor wat moet, maar bieden de ervaring van een kunnen en van zin.

Jan Masschelein,

*Laboratorium voor Educatie en Samenleving
(KU Leuven)*

3 Wees creatief

Volgens mijn zoon van 13 bestaan er drie soorten kinderen.

De verweerde kinderen zijn vrij van ouderlijke controle. Ze mogen gaan en staan waar ze willen, daarin niet beperkt door enige regels en grenzen.

Dan zijn er de gewone kinderen. Zij vormen de grootste groep en mogen zich gelukkig prijzen: zij hebben normale ouders.

Mijn zoon behoort tot de derde categorie. Deze kinderen zijn een rariteit, de absolute uitzondering. Hun ouders zijn tandarts, verpleegkundige, jurist of opvoeder. De 'correcte' ouders die op het internet zoeken hoe ze hun kinderen moeten opvoeden. Hetgeen leidt tot absurditeiten als schermtijd of controles op Facebook. Deze ouders willen te allen tijde weten waar hun kinderen zijn, wat ze

daar doen, met wie en voor hoe lang. Awkward!

De analyse van een dertienjarige, ingezet in de strijd voor soepelere afspraken tijdens de zomervakantie, maar toch...

Er komt heel wat de huiskamer binnen, waar je als ouder niet voor kiest, wat je zelfs ronduit afkeurt. Maar buitenhouden kun je het niet. Leer je kinderen ermee omgaan, luidt steevast het advies van experts. Maar hoe doe je dat dan? Voor opvoedingsvragen van ouders met pubers bestaan zelden eenduidige antwoorden.

Sinds het decreet opvoedingsondersteuning en daarna gezinsondersteuning is er heel wat in gang gezet. Samenwerking en afstemming worden onze tweede natuur. Heel wat Huizen van het Kind staan op de rails.

De partners vinden elkaar, het aanbod is gebundeld. Met websites, e-zines, sociale media en lezingen bereiken we al heel wat ouders.

Wat kunnen de nog niet bereikte ouders dan halen in het Huis van het Kind? En de pubers zelf? Misschien moeten we het hen vragen: wat willen jullie? Het Huis van het Kind is van en voor iedereen. Dat realiseer je niet zonder de ouders en hun pubers. Willen we hen erbij halen, dan moeten we even creatief zijn als bij het opvoeden van onze pubers. Met vallen en opstaan, maar altijd met veel inzet.

Katrijn Kelchtermans,

*Dienst Opvoedingsondersteuning en Jeugdwelzijn
Provincie Limburg*

4 Vergeet de pubers niet!

Opvoeden is een hele klus. De zoektocht naar een antwoord op opvoedingsvragen is niet altijd gemakkelijk. Met de komst van het decreet preventieve gezinsondersteuning in 2014, werd daarom het concept 'Huis van het Kind' gelanceerd.

In een Huis van het Kind werken gezinsondersteunende organisaties samen. Dit zorgt ervoor dat heel wat gezinnen, via een Huis van het Kind in hun buurt, de weg vinden in het grote aanbod aan opvoedingsondersteuning. Het geeft organisaties ook de kans om kwaliteitsvolle dienstverlening optimaal af te stemmen op de lokale situatie.

De regelgeving vermeldt dat door Kind en Gezin erkende voorzieningen, zoals consultatiebureaus, verplicht moeten instappen in het samenwerkingsverband.

Doorgaans heeft een Huis van het Kind vandaag dan ook een aanbod voor kleine kinderen, maar het bereik van ouders met jongeren blijft gering. Net als andere ouders hebben zij nood aan pedagogisch advies en ontmoetingsinitiatieven met andere ouders. Ze staan niet meer aan de schoolpoort of brengen hun kinderen niet meer zelf naar de sportclub. Ouders van jongeren krijgen minder kansen om zorgen te delen.

Een Huis van het Kind moet ernaar streven dat alle gezinnen betrokken worden en (kunnen) participeren. Hoe kunnen we ouders van jongeren beter bereiken en betrekken? Is het voldoende bekend dat het Huis van het Kind er ook is voor vragen over de opvoeding van jongeren? Na

een mooie lancering en start van de opbouw van de Huizen in Vlaanderen, is het tijd om ook deze dienstverlening verder uit te bouwen.

Sofie Delcourt,

Stafmedewerker kinderopvang VVSG

5 Beheer hun 'identiteitskapitaal'

Vorbijge generaties hebben geleerd dat de jeugd de fase was waarin geëxperimenteerd werd met mogelijke rollen en zelfbeelden, om uiteindelijk een bezonnen keuze te maken voor een authentieke identiteit. In een superdiverse wereld ervaren we deze 'multipale zelden' steeds minder als een voorbijgaande fase, als een in de puberteit op te lossen probleem, maar veeleer als een rijkdom, een kapitaal om uit te putten bij het aangaan van relaties en het omgaan met verschillen. Identiteit vind je niet in het (uit)sluiten van verschillende mogelijkheden van jezelf zijn, maar wel in het openstaan ervoor.

De paradox is wel dat je sterk moet zijn om in die rijkdom je identiteit niet te verliezen. Ouders en jongeren zullen samen moeten uitzoeken hoe ze dit 'identiteitskapitaal' kunnen beheren. Het experimenteren, dat heel eigen is aan de jeugd, zal niet zo zeer mogelijke rollen

betreffen, maar wel de verschillende manieren om de vele zelden te 'configureren' tot wie we zijn. De grote uitdaging zal zijn hoe deze ouders de jongeren kunnen voorbereiden, ondersteunen en begeleiden bij hun identiteitsontwikkeling in een superdiverse wereld met 'multipale zelden'.

De Huizen van het Kind kunnen de dialoog hierover stimuleren. Niet alleen door ouders de kans te geven elkaar te ontmoeten, maar vooral door te zoeken naar manieren om én ouders én jongeren samen te brengen.

Hans Van Crombrugge,

Hoofdlector Pedagogiek (Kenniscentrum Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen en Odisee Hogeschool Brussel)

6 Luister naar ouders en jongeren

In de Westhoek (arrondissementen Diksmuide, Ieper en Veurne) verenigen welzijnsorganisaties die gezinnen ondersteunen, zich reeds een aantal jaren in het Netwerk Opvoedingsondersteuning Westhoek. Eigenlijk is dit netwerk een soort voorloper van de samenwerkingsverband en Huizen van het Kind.

Pubers opvoeden is geen makkie. Jongeren die opgroeien in een totaal andere leefwereld dan hun ouders zijn soms geneigd zich af te sluiten van hun ouders. Ze vluchten weg in de wereld van games, Facebook of in een chatcultuur. Pubers ontdekken zichzelf en tasten hun grenzen af. Dit kan leiden tot conflicten met ouders en andere gezinsleden.

Uit een bevraging in 2013 bij 73 welzijnsorganisaties uit de Westhoek werd vastgesteld dat er in de regio een degelijk aanbod aanwezig is, al zijn er meer organisaties die zich richten tot de ouders met kinderen van 3 tot 12 jaar. Het zal dus een belangrijke uitdaging worden om een zinvol aanbod uit te bouwen voor gezinnen met jongeren.

Veel partners van het Netwerk Opvoedingsondersteuning Westhoek participeren nu ook aan de verschillende samenwerkingsverbanden Huizen van het Kind die op gemeentelijk of intergemeentelijk niveau opgestart worden. Opvoedingsondersteuning is en blijft dus een vast thema waarrond samengewerkt wordt in de regio en zal ook in de toekomst via de Huizen van het Kind een belangrijke pijler blijven.

De Huizen van het Kind bieden als voordeel dat men zich lokaal nog beter zal organiseren en dat organisaties gebruik kunnen maken van elkaars kennis en expertise, dat er voor ouders lokaal een duidelijk aanspreekpunt is waar ze terecht kunnen met opvoedingsvragen en dat er inspanningen geleverd worden om sociaal contact tussen ouders te stimuleren. Want kinderen en jongeren opvoeden is niet eenvoudig, zeker niet voor gezinnen die slechts over een beperkt sociaal netwerk beschikken.

Lien De Vos,

Regionale Welzijnscoördinator binnen het Westhoekoverleg

7 Verlicht de keuzestress

Een van de grootste uitdagingen voor jongeren vind ik de keuzestress. De wereld ligt aan hun voeten, het aanbod aan vrije tijd is enorm, alle continenten zijn bereikbaar, ze komen in aanraking met een enorme diversiteit aan religies, ideologieën, waardenkaders, ... Mijn oudste zoon van 22 verwoordde het als een periode waarin je continu op kruispunten terechtkomt, waar je telkens weer moet kiezen welke richting je inslaat. Enerzijds is het super om zoveel richtingen te kunnen uitgaan, anderzijds is het ook heel stresserend om telkens opnieuw te moeten kiezen. Om jongeren hierin te ondersteunen, vind ik dat we als volwassenen en

als samenleving opnieuw meer verantwoordelijkheid moeten nemen om hen te durven helpen bij het maken van keuzes. Het is evident dat dit vanuit een open dialoog moet gebeuren, met aandacht voor de context waarzin zij leven en met de ruimte om zelf hun keuzes te maken. Maar we moeten ook niet bang zijn om hen kaders aan te reiken en hen te appelleren op de keuzes die ze maken. De slinger is weer wat doorgeslagen. Jongeren kunnen pas kiezen als duidelijk is waaruit ze kunnen kiezen, als ze weten en kennen wat achter bepaalde waardenkaders en ideologieën zit.

Concrete ondersteuning heeft volgens mij vooral te maken met tijd en ruimte, zodat jongeren – al dan niet samen met volwassenen – kunnen praten over keuzes, over de vele vragen die ze hebben, over hoe volwassenen ook hebben moeten worstelen met heel wat richtingen, ... De Huizen van het Kind kunnen tijd en ruimte creëren om vanuit ontmoetingen met jongeren onderling, en tussen jongeren en volwassenen, de keuzestress te verlichten.

Katrien Verhegge,

Administrateur-generaal Kind en Gezin

Wij geven u **GOESTING**

Met het decreet preventieve gezinsondersteuning en de Huizen van het Kind slaan heel wat lokale besturen, voorzieningen en verenigingen de handen in elkaar voor een betere dienstverlening aan gezinnen. Hierbij mogen we gezinnen met jongeren en de jongeren zelf uiteraard niet vergeten.

EXPOO zette dit topic recent op de agenda. Het screenen van literatuur en onderzoek, het in gesprek gaan met beleidsactoren en organisaties, het verzamelen van meningen van ouders en jongeren, de enthousiaste bijdragen voor de OO-camp,... Dit alles toont het engagement van velen.

Samen investeren we in een positieve leefomgeving waar jongeren kunnen ontwikkelen tot de burgers van morgen. We hopen dat dit magazine veel inspiratie en goesting biedt, en we willen tot slot nog acht extra tips meegeven.

- 1 -

Investeer in ouders van jongeren

Uit diverse onderzoeken blijkt dat heel wat ouders behoefte hebben aan informatie en advies over opvoeden. Een aantal wenst ook professionele steun. Zeker wanneer kinderen opgroeien en pubers worden, vragen ouders en opvoedverantwoordelijken zich af wat mag en wat niet, wat normaal pubergedrag is en wat een probleem. Vaak blijken de succesvolle omgangsvormen tussen ouders en (jonge) kinderen plots niet meer te werken.

Investeren in steun aan ouders met jongeren is dan ook belangrijk. Je hoeft het niet altijd ver te zoeken. Meestal is het voldoende om ouders gerust te stellen en correcte informatie te bieden in onze snel evoluerende samenleving.

- 2 -

Ga voor diversiteit

Elk gezin, elke ouder, elke jongere is anders. De diversiteit schuilt onder meer in gezinsvormen en maatschappelijke contexten. De vragen en behoeften van je publiek verschillen dan ook. Je kunt het best aansluiten bij deze diversiteit door een breed en divers aanbod en steun op maat. Het versterken van informele steun, aandacht voor je gemeente als pedagogische civil society naast een louter informatief aanbod, cursussen, ontmoetingsmogelijkheden,... maken daar allemaal deel van uit. Met je samenwerkingsverband Huis van het Kind, kun je inspanningen bundelen, overlap wegwerken en hiaten invullen op basis van lokale noden.

- 3 -

Marketing is geen 'vies' woord

Met zijn allen doen we heel veel inspanningen en zetten we mooie projecten uit. Maar ons aanbod bekendmaken en promoten, daar zijn we vaak minder goed in. Daardoor zijn er nog altijd veel ouders die het aanbod niet kennen of door de bomen het bos niet meer zien.

Zeker ouders van pubers kunnen schroom ervaren om naar diensten te stappen. Het met andere ouders of professionals hebben over wat minder vlot loopt, zit zeker bij ouders van jongeren nog een beetje in de taboesfeer. Investeren in een vrijblijvend en laagdrempelig aanbod en dit op een transparante en aantrekkelijke manier communiceren is een must.

- 4 -

Versterk de betrokkenheid tussen ouders

De steun aan gezinnen hoeft niet enkel bij professionals te liggen. Uit onderzoek weten we dat sociale steun het beste werkt. Voor ouders van jongeren zijn er minder natuurlijke bronnen van sociale steun. Een ouder gaat niet meer mee naar de schoolpoort of jeugdbeweging en heeft zo dus minder mogelijkheden voor informele contacten met andere ouders.

Inventariseer en zet in de kijker wat je in jouw gemeente of wijk al doet om sociale en informele steun te versterken. Houd een brainstorm over extra mogelijkheden om te groeien naar een echte pedagogische civil society. Betrek ook partners uit de cultuursector, het verenigingsleven, vrijwilligerswerkingen, het jeugdwerk, de scholen in je gemeente, ...

- 5 -

Vergeet de kwetsbare gezinnen niet

Dienstverlening moet voor alle gezinnen, voor elke ouder en jongere, beschikbaar en bereikbaar zijn. Voor gezinnen die het moeilijk hebben is gebruikmaken van het aanbod niet altijd evident, omdat er bijvoorbeeld financiële drempels zijn of het aanbod niet zo bruikbaar is. Een kritische zelfanalyse van je aanbod, samen met de gezinnen, kan je veel leren over mogelijke drempels. Probeer te variëren in schaal en intensiteit van je dienstverlening en werk zo mee aan een 'proportioneel universalisme'.

- 6 -

Ga voor participatie

Wat zijn de belangrijkste vraagstukken waar je als samenwerkingsverband een antwoord op wilt bieden? Wat heeft prioriteit? Daarvoor bestaat helaas geen pasklaar en helder antwoord. Luister naar de stem van je publiek en vergeet de jongeren zelf niet. Trek op met ouders en jeugd uit de buurt. Ga in gesprek over wat nodig is. Behoeften navragen is één ding, maar zorg er ook voor dat je huis niet alleen een plek voor maar ook van de bewoners wordt. Laat initiatief en eigenaarschap ook bij je publiek liggen.

- 7 -

Verlaat je hokje

Opvoeden van kinderen en jongeren vraagt een integrale kijk en aanpak. Vanuit preventief oogpunt zijn lichamelijke, psychosociale en sociale aspecten en de context waarin kinderen opgroeien sterk met elkaar verbonden. Probeer jongeren dus niet op te delen in hokjes, maar kies voor een holistische kijk. De Huizen van het Kind bieden dienst- en zorgverleners een unieke kans om over 'sectoren' heen kennis en expertise uit te wisselen en samen bij te dragen tot een positieve leefomgeving.

- 8 -

Koester je medewerkers

Om dit alles te realiseren zijn er heel wat randvoorwaarden en de belangrijkste zijn medewerkers. Medewerkers met goesting. Organisaties moeten de verantwoordelijkheid opnemen en leiderschap tonen in de ondersteuning van medewerkers. Geef je medewerkers de kans om bij te leren, bied de tijd en mogelijkheid tot reflectie, verzamel samen kennis, documenteer je ervaringen, evalueer.

Jongeren vandaag

“De jeugd is tegenwoordig”, het is de titel van een boek dat Pedro De Bruyckere en Bert Smits enkele jaren geleden schreven. In het boek schetsen ze een beeld van wat jong zijn vandaag betekent. De titel van het boek heeft me van in het begin gecharmeerd. Als het over “de jeugd” gaat, denken we vaak meteen aan de toekomst. De jeugd is de toekomst, zeggen we dan. En hoewel daar natuurlijk veel van aan is, mogen we niet vergeten dat jongeren er ook en vooral vandaag zijn. Ze zitten niet in een wachtkamer tot ze 18 zijn, maar geven actief betekenis aan hun gezin, hun school, hun instelling, hun vrienden, vakantiejob of sportclub.

Dat vraagt om een bepaalde basishouding van opvoeders, een attitude waarbij we wat wij belangrijk vinden en wat jongeren belangrijk vinden, samen een plek proberen te geven.

We geven om onze jongeren. We zijn bekommerd of soms zelfs gewoon bang. Dat blijkt zeker uit de vele thema’s die doorheen dit magazine aan bod komen. Er is het verkeer, alcohol en drugs, alomtegenwoordige media, geweld. We zoeken naar antwoorden op deze mogelijke gevaren, maar weten niet altijd wat of hoe. Uit de bijdrage van Awel in dit magazine lijkt op het eerste gezicht

dat jongeren van andere zaken wakker liggen. Zij worstelen vooral met het relationele (de liefde, de vriendschap, de ouderrelatie), veeleer dan met ‘onze’ grote maatschappelijke problemen. Dat betekent uiteraard niet dat jongeren niet bezig zijn met thema’s zoals alcohol, media en geweld. Het betekent vermoedelijk wel dat zij er andere betekenissen en bekommernissen aan koppelen. Dat jongeren en hun opvoeders andere bekommernissen en verwachtingen hebben, zorgt soms voor spanningen en conflicten. Dat is uiteraard geen probleem, al verdient het wel onze aandacht en onze zorg. Uit het ombudswerk op het Kinderrechtencommissariaat leren we immers dat dit zowel voor jongeren als voor ouders vaak niet evident is om met deze conflicten om te gaan.

Vormen van gezinsondersteuning die inzetten op bemiddeling en conflictbeheersing lijken me vandaag dan ook bijzonder waardevol. Niet om het conflict uit de weg te gaan, maar wel om onze kwetsbaarheid en onze openheid ten aanzien van andermans kwetsbaarheid een plek te leren geven. Op die manier leren we ten volle ‘ja’ te zeggen tegen opvoeding en dus ook tegen het leven. De filosofe Patricia De Martelaere verwoordde dit bijzonder mooi: “Pluk de dag. Niet alleen als het een madeliefje is, maar ook als het een distel is.”

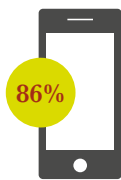
Bruno Vanobbergen

Kinderrechtencommissaris

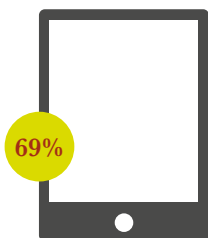

Apestaartjaren (2014) en Mediraven en LINC

Bron: *Iminds digimeter*

van de jongeren heeft een smartphone.

heeft een (eigen) tablet.

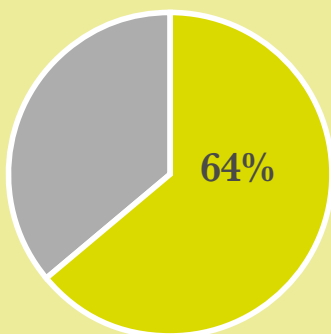
van de jongeren logt dagelijks in op Facebook.

leest de krant.

Anticonceptiegebruik

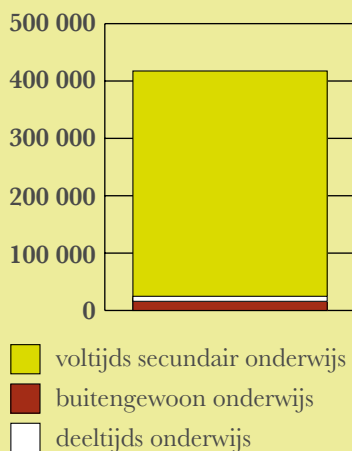
Bron: *Sensoa Sexpert onderzoek 2013*

jongeren tussen 14 en 17 jaar kiezen vooral voor de pil als anticonceptie.

Verdeling onderwijs

Bron: *NIS*

Colofon

Het Magazine Ondersteuning aan ouders van jongeren is een uitgave van EXPOO, het expertisecentrum opvoedingsondersteuning van de Vlaamse overheid. EXPOO bedankt iedereen die aan de publicatie heeft meegewerkt.

Inhoud en concept: Nele Travers en Kirsten De Saeger, **Redactie:** Stefanie Van den Broeck, **Vormgeving:** LDV United, **Fotografie:** Wouter Appeltans (foto EXPOO-team, Katrien Verhegge), Kind en Samenleving (foto publieke ruimte), **Verantwoordelijke uitgever:** Katrien Verhegge, Kind en Gezin, Hallepoortlaan 27, 1060 Brussel.

Contactgegevens

Heb je vragen of bedenkingen bij de inhoud van dit magazine? Wil je meer uitleg bij een onderwerp?

Contacteer EXPOO.

EXPOO,
Hallepoortlaan 27, 1060 Brussel
02 533 13 43, info@expoo.be

Overname van artikels uit dit magazine is geen probleem, mits je duidelijk de bron vermeldt: 'Magazine Opvoedingsondersteuning, EXPOO, 2015'. De foto's en illustraties in dit magazine zijn auteursrechtelijk beschermd. Lees dit magazine online op www.expoo.be.

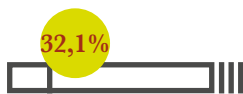
Leerlingbevraging VAD 2013-2014

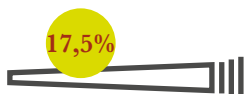
van de min.16-jarigen heeft **nog nooit** alcohol gedronken.

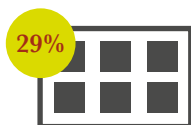
van jongeren tussen de 17 en 18 jaar **drinkt regelmatig** alcohol.

van de jongeren geeft aan ooit **gerookt** te hebben.

van de jongeren heeft ooit **cannabis** gebruikt.

kocht ooit een **kraslot**.

EXPOO
expertisecentrum
opvoedingsondersteuning

Kind & Gezin

Kom kennis maken en halen

EXPOO is het Expertisecentrum Opvoedingsondersteuning van de Vlaamse overheid en maakt deel uit van Kind en Gezin.

EXPOO bouwt mee aan een positieve leefomgeving waar het voor kinderen en jongeren goed is om op te groeien.

Door samen in een open netwerk kennis en expertise te verzamelen, te ontwikkelen en te verspreiden, wil EXPOO mensen en organisaties inspireren, ondersteunen en verbinden.

EXPOO Hallepoortlaan 27 - 1060 Brussel - 02 533 13 43 - info@expoo.be - www.expoo.be

Vind ons ook op